

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA

Studijní program: B4131 Zemědělství

Studijní obor: Agropodnikání

Katedra: Krajinného managementu

Vedoucí katedry: doc. Ing. Pavel Ondr, CSc.

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Turismus v chráněných oblastech
(na příkladu CHKO Křivoklátsko)**

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Jan Těšitel, CSc.

Autor bakalářské práce:

Zuzana Jochová

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Fakulta zemědělská

Akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Zuzana JOCHOVÁ**
Osobní číslo: **Z10459**
Studijní program: **B4131 Zemědělství**
Studijní obor: **Agropodnikání**
Název tématu: **Turismus v chráněných oblastech (na příkladu CHKO Křivoklátsko)**
Zadávací katedra: **Katedra krajinného managementu**

Zásady pro vypracování:

Atraktivita chráněných území může být odvozena od faktu, že moderní člověk má potřebu žít nebo alespoň mít možnost odpočívat v relativně neporušené krajině. Rozpínající se urbanizovaný prostor nutí lidi přesunovat se do stále vzdálenějších oblastí při jejich hledání volné krajiny. Situace, kdy stále více lidí hledá neporušenou krajinu v pomalu mizějícím rurálním prostoru, vytváří nerovnováhu, která vede, alespoň ve Střední Evropě, ke zvyšování významu velkoplošných chráněných oblastí jako rekreačního zázemí měst. Turismus, pokud je správně řízen, se tak stává aktivitou, která může značnou měrou přispět k socio-ekonomickému rozvoji chráněných oblastí.

Cíl práce:

Cílem práce je zhodnocení současného stavu turismu v CHKO Křivoklátsko, především jeho možného vlivu na přírodní a sociální prostředí daného území. Konkrétně se práce zaměří na otázku, jak je návštěvnost území definována jeho atraktivita.

Metodika:

Teoretická část práce se bude opírat o řešerši odborné literatury týkající se vztahu turismu o ochrany přírody. Empirická část práce bude založena na terénním šetření (řízené rozhovory nebo dotazníky), jehož cílovou skupinou budou vybraní turisté v cestovním ruchu.

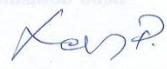
Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Rozsah pracovní zprávy: **40 stran textu**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**
Seznam odborné literatury:

Láznička, V. (2005): Ochrana přírody a krajiny, ISBN 80-7157-886-X
Míko, L. a kol. (2005): Zákon o ochraně přírody a krajiny s komentářem, ISBN 80-7179-904-1
Škodová-Parmová, D. (2007): Agroturistika, EF JU, České Budějovice
Stříbrná M. (2005): Venkovská turistika a agroturistika, Profi Press, Praha
Těšitel, J., Kušová, D., Matějka, K., Bartoš, M. (2005): Lidé v biosférických rezervacích. Ústav systémové biologie a ekologie AV ČR, České Budějovice
Petříček, P., Švorc, L. (2010): Křivoklátsko. Olympia, Praha ISBN: 978-80-7376-250-6
AOPK ČR - Agentura ochrany přírody a krajiny České Republiky: CHKO Křivoklátsko, <http://www.krivoklatsko.ochranaprirody.cz>

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Jan Těšitel, CSc.**
Katedra krajinného managementu
Datum zadání bakalářské práce: **26. února 2013**
Termín odevzdání bakalářské práce: **15. dubna 2013**

prof. Ing. Miloslav Šoch, CSc.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚPÍSKÁ FAKULTA
studijní oddělení
Studentská 13
370 05 České Budějovice

doc. Ing. Pavel Ondr, CSc.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 26. února 2013

Prohlášení:

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci na téma „Turismus v chráněných oblastech (na příkladu CHKO Křivoklátsko)“ jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Zemědělskou fakultou JU) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Praze dne 10. 4. 2013

.....

podpis

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce Ing. Janu Těšitelovi, CSc. za profesionální vedení, odborné rady a připomínky při zpracování.

Dále bych ráda poděkovala členům své rodiny za trpělivost a podporu při vypracování této bakalářské práce a návštěvníkům v oblasti chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko za vyplnění dotazníku při empirickém výzkumu.

ABSTRAKT

Předmětem bakalářské práce „Turismus v chráněných oblastech (na příkladu CHKO Křivoklátsko)“ je zhodnocení cestovního ruchu a jeho vlivu na životní prostředí v oblasti Křivoklátska. V teoretické části jsou popsány poznatky z odborné literatury týkající se cestovního ruchu, chráněné krajinné oblasti a trvale udržitelného rozvoje, dále popis území, jeho lokalizační podmínky a přírodně a kulturně-historické atraktivity. Praktickou částí a hlavním cílem práce je dotazníkové šetření zaměřené na názor a postoje turistů, tak jak by definovali atraktivitu zájmové oblasti.

Klíčová slova: cestovní ruch, životní prostředí, chráněná krajinná oblast, Křivoklátsko, přírodní a kulturně-historické atraktivity

ABSTRACT

The subject of the Bachelor project “Tourism in protected country areas (using the example of protected country area Křivoklát)” is to evaluate a popularity of tourism and an influence on the environment in Křivoklát area. The theoretical part describes pieces of information from professional literature about tourism, protected country areas and constantly sustainable development, as well as description of the area, its local conditions and natural and cultural-historic attractions. The practical part and the main aim of the work is a survey questionnaire focused to tourists opinion and attitude to define the popularity of the given area.

Key words: tourism, the environment, protected country area, the area of Křivoklát, natural and cultural-historic attractions

OBSAH

1. ÚVOD	8
2. METODIKA A CÍL PRÁCE	10
3. LITERÁRNÍ PŘEHLED	12
3.1 Cestovní ruch.....	12
3.1.1 Typologie účastníků cestovního ruchu	13
3.2 Životní prostředí	14
3.2.1 Vlivy cestovního ruchu na životní prostředí.....	15
3.3 Trvale udržitelný rozvoj	18
3.3.1 Trvale udržitelný rozvoj cestovního ruchu	19
3.4 Chráněná území v České Republice	19
3.4.1 Chráněná krajinná oblast (CHKO)	20
4. CHARAKTERISTIKA CHKO KŘIVOKLÁTSKO	22
4.1 Poloha a vymezení území.....	22
4.2 Ochrana přírody.....	23
4.3 Turistické atraktivity	24
4.3.1 Přírodní atraktivity	24
4.3.2 Společenské atraktivity	25
4.4 Cestovní ruch, rekreace a sport	25
4.4.1 Pěší turistika.....	26
4.4.2 Cykloturistika.....	26
4.4.3 Vodní turistika	27
4.4.4 Sport.....	27
4.4.5 Rekreace.....	27
4.5 Správa chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko	28
4.6 Informační služby	28

4.7 Analýza cestovního ruchu a jeho vliv na okolní prostředí	29
5. DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ.....	32
5.1 Charakteristika návštěvníků	33
5.2 Vyhodnocení ostatních otázek dotazníku	37
6. DISKUSE	43
7. ZÁVĚR.....	46
8. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ.....	48
9. PŘÍLOHY	51
Příloha číslo 1: Dotazník	52
Příloha číslo 2: Fotogalerie.....	55

1. ÚVOD

Cestovní ruch patří k nejvíce se rozvíjejícím odvětvím světového hospodářství a je považován za jednu z nejperspektivnějších oblastí zejména proto, že hraje stále významnější roli v životě člověka. Stejně jako roste potřeba cestovat, roste i touha po zachovaném životním prostředí. Kvalitní příroda a krajina tak představují důležité podmínky pro realizaci cestovního ruchu a základní zdroj, z něhož cestovní ruch čerpá. Vztah krajiny a cestovního ruchu je mnohačetný a vzájemně se ovlivňující.

Avšak nadměrné soustředění cestovního ruchu do některých atraktivních oblastí a lokalit působí devastaci původního prostředí. Neukázněnost návštěvníků v přírodních oblastech přispívá k zvětšené erozi, k ohrožení vzácných rostlin i k rušení klidu zvěře. Proto je při všech formách a druzích cestovního ruchu nezbytné dbát na zájmy ochrany přírody a kvalitu životního prostředí.

Cestovní ruch a jeho trvale udržitelný rozvoj patří ke globálním problémům současného světa. Trvale udržitelný cestovní ruch tedy znamená cestovní ruch, který minimalizuje své dopady na životní prostředí. Kvalitní životní prostředí představuje základní podmínku pro rozvoj cestovního ruchu. Proto je nezbytně nutné rozvoj cestovního ruchu usměrňovat takovým způsobem, aby byly sníženy nepříznivé negativní dopady a zvyšovány pozitivní vlivy na prostředí.

Motivací k návštěvě určité destinace je nejen nabídka turistických produktů, ale i příroda a nepoškozené životní prostředí. Cestovní ruch využívá přírodní a společensko-kulturní zdroje a je tudíž na jejich kvalitě závislý. Česká republika má řadu lokalit, které představují jedinečné zdroje téměř nedotčené přírody. Mezi tyto lokality patří také chráněné krajinné oblasti, které ve vztahu k cestovnímu ruchu prošly různě dlouhým vývojem, ovlivněným místními podmínkami, rozmanitými aktivitami samotného cestovního ruchu a jeho infrastrukturou.

Chráněná území, zejména velkoplošná, patří k předním oblastem cestovního ruchu. Příroda je zde nejlépe zachována a poskytuje člověku nejlepší podmínky pro odpočinek, pro poznávání i pro aktivní turistiku. Početná maloplošná chráněná území jsou často atraktivním turistickým cílem, ať už jsou to významné skalní útvary nebo jiné pozoruhodnosti.

Oblast chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko má významný potenciál cestovního ruchu vycházejícího z přírodních a kulturně-historických předpokladů. Cestovní ruch ovlivňuje blízkost Prahy jako hlavního turistického cíle v České republice. Pro turistickou přitažlivost oblasti však nestačí pouze čisté životní prostředí a krásná krajina, důležitá je i uvědomění návštěvníků i místních obyvatel, že tato krajina je cestovním ruchem ovlivňována a to nejen pozitivně, ale i negativně.

Bakalářská práce je zaměřena na cestovní ruch v chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko a jeho vlivu na životní prostředí a trvale udržitelný rozvoj. Cílem práce bylo vytvoření analýzy cestovního ruchu a jeho vlivů na okolní prostředí. Dotazníkové šetření bylo zaměřeno na atraktivitu zájmové oblasti z pohledu návštěvníků.

2. METODIKA A CÍL PRÁCE

Moje bakalářská práce je zaměřena na charakteristiku cestovního ruchu v chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko a jeho pozitivního i negativního vlivu na životní prostředí včetně jeho trvale udržitelného rozvoje. V popisu zájmové oblasti je stručně charakterizována poloha území, jeho přírodní a kulturní atraktivita, a na konci jsou uvedeny druhy turistických aktivit a jejich vliv na životní prostředí v této oblasti. Takto zpracovaná část práce byla zakončena analýzou cestovního ruchu a vlivu na okolní prostředí. V další části na základě empirického výzkumu pomocí dotazníkového šetření bylo zjištěno, jak turisté vnímají atraktivitu této lokality.

V první části práce, v literárním přehledu, je na základě prostudování odborné literatury a internetových zdrojů popsána charakteristika cestovního ruchu, jeho druhy a formy a pro dotazníkové šetření je uvedena typologie návštěvníků v oblasti turismu. V další části rešerše byl popsán termín „životní prostředí“, jeho ochrana a vlivy cestovního ruchu na přírodní prostředí. S cestovním ruchem a životním prostředím je spojený i termín „trvale udržitelného rozvoje“, který je popsán v další části přehledu. Na konci rešerše je uvedena charakteristika chráněných území v České republice.

V druhé části práce je uvedena charakteristika území chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko, jeho poloha včetně mapy oblasti, ochrana přírody, přírodní a kulturní atraktivita a druhy a popis turistických aktivit jako je pěší turistika, cykloturistika, vodní turistika, sport a rekreace. V další části je uvedena Správa chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko, která významně ovlivňuje a reguluje cestovní ruch na tomto území. Také informační střediska jsou pozitivním přínosem pro oblast Křivoklátska, nejenže pomáhají a informují návštěvníky a turisty, ale mají i význam v ochraně přírody. Tato část práce je zakončena analýzou cestovního ruchu a jeho vlivu na prostředí v chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko.

Poslední část bakalářské práce je zaměřena na empirický výzkum pomocí strukturovaného dotazníkového šetření v turistické oblasti chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko. Cílem dotazníkového šetření bylo zjištění, jak turisté vnímají atraktivitu a dostupnost tohoto území v rámci cestovního ruchu. Dotazník byl sestaven na základě uzavřených a jedné otevřené otázky a byl cílený na pěší turistiku a poznávání přírodních (naučné stezky) a kulturně-historických (hrady, zámky,

zříceniny) památek v chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko. První část dotazníkového šetření je zaměřena na charakteristiku návštěvníků (pohlaví, věk, místo pobytu, vztah k oblasti), u každé otázky je uvedeno hodnocení a na konci této části je uvedeno grafické znázornění. Druhá část dotazníku je zaměřena na atraktivitu oblasti a na termíny „biosférická rezervace“ a „životní prostředí“. U každé otázky je opět uvedeno hodnocení včetně grafického znázornění. Poslední otázka dotazníku je otevřená a měla za úkol zjistit: „Co by návštěvníci v oblasti cestovního ruchu na území Křivoklátska zlepšili“. Návrhy a doporučení jsou uvedeny na konci hodnocení této otázky v tabulce.

3. LITERÁRNÍ PŘEHLED

3.1 Cestovní ruch

Pojem cestovní ruch je vymezován řadou definic. Za jednu z nejpoužívanějších a nejdůležitějších se považuje definice světové organizace cestovního ruchu WTO z roku 1991: „Cestovní ruch je činnost lidí spočívající v cestování a pobytu mimo místo jejich obvyklého pobytu do doby kratší jednoho uceleného roku za účelem využití volného času, obchodu a za jinými účely“.

Cestovní ruch řadíme do nevýrobních činností, do sféry služeb. Zabírá široké spektrum lidských činností, spojených především s využíváním volného času. Toto spektrum zabírá množství druhů a forem jeho využití od krátkodobé rekreace přes pobytové zájezdy až po velehorskou turistiku, návštěvy sportovních a kulturních událostí a četné další činnosti (Holeček, Mariot, Střída, 2005).

Cestovní ruch je historicky městský pojem. Většina turistů pochází z městských aglomerací. Cestovní ruch může po urbanistické stránce ovlivnit venkovské oblasti, neboť podporuje kulturní a ekonomické změny a novou výstavbu (Stříbrná, 2005).

Podle Škodové Parmové (2007) druhy cestovního ruchu vyjadřují motivy (převažující zájmy), které vedou obyvatele k účasti na cestovním ruchu. K základním druhům patří rekreační (pobytový, aktivní turistika), kulturní, společenský zaměřený, sportovní a profesionálně zaměřený cestovní ruch. Formy cestovního ruchu se dělí podle sezónnosti (celoroční, sezónní), podle délky pobytu (krátkodobý, dlouhodobý), podle způsobu cestování (individuální, skupinový), podle místa původu účastníků (domácí, zahraniční, tranzitní) a podle organizačních podmínek (vázaný, volný).

Česká republika patří mezi země s vhodnými přírodními i kulturně-historickými předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu a zároveň pro něj vytváří potřebné společensko-ekonomické podmínky (Hladká, 1997).

3.1.1 Typologie účastníků cestovního ruchu

Cílem cestovního ruchu a všech jeho vyvíjených aktivit je uspokojit účastníky cestovního ruchu. Podle Pourové (2002) rozlišujeme čtyři typy účastníků cestovního ruchu:

- Stálý obyvatel
- Návštěvník
- Turista
- Výletník

V domácím cestovním ruchu ve vztahu k určitému místu je **stálým obyvatelem** osoba, která v tomto místě žije alespoň šest po sobě jdoucích měsíců před příjezdem do jiného místa na dobu kratší šesti měsíců.

Návštěvníkem v domácím cestovním ruchu je osoba, která má trvalé bydliště v dané zemi a která cestuje na jiné místo v zemi mimo své bydliště na dobu kratší než šest měsíců, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě.

Za **turistu** v domácím cestovním ruchu je považována osoba s trvalým pobytem v dané zemi, která cestuje do jiného místa odlišného od jejího běžného životního prostředí, na dobu zahrnující alespoň jedno přenocování, ale ne na dobu delší šesti měsíců, přičemž hlavní účel cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě.

Výletníkem v domácím cestovním ruchu je osoba trvale usídlená v dané zemi, která cestuje do místa odlišného od místa jejího trvalého bydliště a běžného životního prostředí na dobu kratší 24 hodin, aniž by v navštíveném místě přenocovala, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě.

Podle způsobu cestování a počtu účastníků rozlišujeme:

- Individuální cestovní ruch
- Skupinový cestovní ruch

Při **individuálním cestovním ruchu** se účastník pohybuje jen se svými nejbližšími partnery, často s rodinnými příslušníky, služeb využívá individuálně a program si stanovuje samostatně.

Účastník **skupinového cestovního ruchu** je členem skupiny osob, které využívají základní služby společně, program většinou zajišťuje cestovní kancelář nebo jiná organizace.

Podle Škodové Parmové (2007) každý individuální návštěvník nebo skupina má jiné očekávání od návštěvy zájmové oblasti. **Milovníci přírody** očekávají připravené, převážně pěší túry se zajímavostmi kraje s poznáním rostlin, stromů a keřů a pozorováním zvířat. **Zájemci o kulturně-historické památky** očekávají dobrou dopravní dostupnost k památkám a poskytování kvalitních služeb průvodců. **Sportovně založení lidé** předpokládají, že najdou zázemí k naplnění sportovních aktivit, značené cyklostezky, vodní stezky a nabídku jiných sportovních možností v dané lokalitě.

Další rozdělení návštěvníků, podle jejich očekávání, lze uvést na základě věkových skupin. **Mladí lidé** vyhledávají více sportovní využití než pěší turistiku. **Rodiny s dětmi** očekávají kratší turistické trasy s možností vzdělávání a her, poznáváním rozmanitých druhů zvířat a rostlin, se kterými je možný určitý kontakt. **Starší lidé a důchodci** očekávají klidné přírodní a kulturní prostředí s dobrou dostupností v terénu a s možností odpočinkových míst, včetně dobré dostupnosti ubytovacích a stravovacích kapacit v navštívené oblasti.

3.2 Životní prostředí

Cestovní ruch působí na životní prostředí jak pozitivně, tak i negativně. Základní normou upravující problematiku životního prostředí v obecné rovině je zákon č.17/1992 Sb., o životním prostředí.

Filozofie tohoto zákona vychází ze skutečnosti, že člověk je spolu s ostatními organismy neoddělitelnou součástí přírody a nelze opomíjet přirozenou vzájemnou závislost člověka a ostatních organismů, při respektování práva člověka přetvářet přírodu v souladu s principem trvale udržitelného rozvoje. Současně se člověk nemůže zbavit odpovědnosti za zachování příznivého životního prostředí budoucím generacím a práva na příznivé životní prostředí jakožto jednoho ze základních práv člověka (Janků a kol., 2010).

Cestovní ruch v návaznosti na životní prostředí lze rozdělit na měkký, který minimalizuje vliv nežádoucích aktivit spojených s cestovním ruchem na místní

komunitu a životní prostředí. A protipólem měkkého cestovního ruchu je tvrdý cestovní ruch, tzv. masový cestovní ruch, který nebere ohled na své sociální, kulturní a environmentální dopady.

Ochrana přírody a krajiny je základní složkou ochrany životního prostředí pro člověka. Hlavním úkolem státní činnosti ochrany přírody je budování sítě zvláště chráněných území a zajištění trvalé péče o ně. V zákonné podobě to zabezpečuje „Zákon České národní rady o ochraně přírody a krajiny“ (č. 114/1992 Sb.) ze dne 19. 2. 1992. Účelem zákona je přispět k udržení a obnově přírodní rovnováhy v krajině, k ochraně rozmanitosti forem života, přírodních hodnot a krás a k šetrnému hospodaření s přírodními zdroji (Vašíček, Ides, 2004).

Je však třeba také chránit přírodu před člověkem. Ohrožuje ji nejen průmyslová nebo zemědělská činnost a výstavba silnic a dálnic, ale také neuvážená koncentrace cestovního ruchu do malých, přírodně hodnotných oblastí i neukázněné chování jednotlivců. Je proto potřeba zachovávat při střetech cestovního ruchu se zájmy ochrany přírody určitá pravidla. Je to v zájmu zachování našeho přírodního bohatství nejen pro nás, ale i pro příští generace, aby se účastníci cestovního ruchu chovali v přírodě ukázněně (Holeček, Mariot, Střída, 2005).

Ochrana přírody má dnes více než stoletou tradici. Během historie se její strategie měnila tak, jak se přesouval důraz na jednotlivé objekty ochrany, od ochrany jednotlivých druhů, přes ochranu ekosystémů až po dnešní důraz na ochranu velkoplošných krajinných celků. Nezměnilo se tím jen geografické měřítko, došlo k posunu i v chápání role, jakou má hrát místní populace v chráněném území (Těšitel, Kušová a kol., 2005).

3.2.1 Vlivy cestovního ruchu na životní prostředí

Růst životní úrovně obyvatelstva vytváří tlak na uspokojování jeho nároků v oblasti rekreace a cestovního ruchu. Cestovní ruch má na rozvoj daného území pozitivní i negativní vliv. Může značně narušit přírodní a kulturní hodnoty daného území. Důsledkem je potom zhoršení kvality území a s tím souvisí snížení prožitků a zájmu turistů. Na druhé straně cestovní ruch napomáhá ochraně přírody i památek, například vyhlášením chráněných území. Vlivy cestovního ruchu můžeme dělit podle časového hlediska na krátkodobě a dlouhodobě působící a podle charakteru na dočasné a trvalé (Mourek, 2002).

Cestovní ruch je komplexní, mnoha oblastmi a z mnoha hledisek se prolínající společenský jev, který souvisí s narůstající mobilitou lidí motivovanou uspokojováním jejich potřeb v oblasti využití volného času, rekreace, cestování a poznání. Musí být založen na dlouhodobém šetrném využívání, ochraně a rozvoji potenciálu přírodního i společenského prostředí (CzechTourism, 2003).

Podle Janotky (1999) mezi cestovním ruchem a životním prostředím existuje velmi silná vazba. Z globálního hlediska je jasné, že cestovní ruch má na prostředí silný vliv. Cestovní ruch se podílí na využívání zdrojů, produkuje znečištění a odpad, zvyšuje dopravu se všemi jejími negativními dopady. Současně je třeba chápat hory, řeky, lesy s jejich biologickou diverzitou jako základní prostředek, který umožňuje existenci turistického průmyslu. Jejich poškození by znamenalo i ohrožení jeho růstu a životaschopnosti. Na druhé straně může cestovní ruch za určité okolnosti významně přispět k ochraně životního prostředí.

V současnosti můžeme rozlišit pozitivní a negativní vlivy cestovního ruchu na přírodní, kulturní, ekonomické a sociální prostředí (Hladká, 1997).

Pozitivní vlivy

Nejčastějšími pozitivními vlivy je zachování a ochrana významných přírodních zdrojů, a tím zamezení rozvoji průmyslu. Ochrana přírody je zajištěna v podobě národních parků, chráněných krajinných oblastí, přírodních rezervací, atd. Pozitivním jevem je neustálý růst počtu chráněných území a zakládání zvláště chráněných maloplošných území. Návštěvy chráněných území a přírodních a kulturních atraktivit jsou důvodem k rozvoji cestovního ruchu. Pozitivním vlivem je ochrana, zachování a rekonstrukce kulturně-historických památek s cílem využít jich jako významné atraktivity cestovního ruchu. Další ochrana je pak v rámci vytváření památkových rezervací a památkových zón. Podle Mourka (2002) rekreace a cestovní ruch vytváří tlak na zlepšení životního prostředí a stavu krajiny (zlepšení infrastruktury, asanace krajiny, atd.).

Negativní vlivy

Cestovní ruch, v případě že není limitován ani kontrolován, způsobuje mnohé negativní dopady na rozvoj území a vede k poškození životního prostředí, stejně tak jako k sociálně-ekonomickým problémům. Podle Janotky (1999) jsou přírodní negativní vlivy nejvýraznější negativní skupinou dopadů vlivem masovosti a velkého rozsahu působení. Rozumnou regulací aktivit a nabídek cestovního ruchu v jednotlivých oblastech a místech lze však jejich vliv podstatně omezit a utlumit.

Negativní vliv cestovního ruchu se projevuje především v oblasti znečišťování vod, ovzduší a zvyšování hladiny hluku. Dalším vlivem je znehodnocování vzhledu krajiny, například nevhodným umístěním zařízení pro cestovní ruch, nebo nevhodným použitím stavebního materiálu. Negativní vliv cestovního ruchu se projevuje také v nárůstu odpadů. V důsledku rozvoje cestovního ruchu dochází k ničení ekosystémů a k narušení ekologické stability krajiny. Dalším příkladem negativního vlivu cestovního ruchu je poškozování a ničení významných přírodních i kulturně-historických památek, například z důvodu jejich neodborné rekonstrukce nebo vandalismu účastníků cestovního ruchu. Nepříznivé vlivy cestovního ruchu se projevují na zhoršení životních podmínek pro faunu a flóru, tzv. ztrátu biodiverzity (Mourek, 2002).

Přírodní zdroje

Mezi přírodní zdroje, které jsou cestovním ruchem ohroženy, patří vodní zdroje, půda a krajina, ovzduší a klima, fauna a flóra a jiné zdroje. **Pitná nebo užitková voda** je základním předpokladem existence turistických lokalit, a to nejen pro aktivní dovolenou (vodní sporty, rekreace u vody, plavání, atd.), ale i pro mytí, sprchování a zavlažování. K hlavním vlivům cestovního ruchu působících na **půdu a krajinu** patří záběr půdy (výstavba ubytovacích a jiných zařízení) a ovlivňování vzhledu krajiny (infrastruktura cestovního ruchu, architektura, struktura osídlení). **Čisté ovzduší** je jedním ze základních předpokladů turistické nabídky. K zátěži ovzduší z důvodu turistických aktivit dochází především v dopravě do místa pobytu, používáním sportovních potřeb, ale i topením v ubytovacích a stravovacích zařízeních. Z hlediska cestovního ruchu působí změny klimatu na počtu vodních srážek. **Flóra a fauna** představuje všechny na určitém území se vyskytující rostlinné a živočišné druhy. Flóru negativně ovlivňuje jak cestovní ruch, tak zemědělství, lesní

hospodářství, lov, rozvoj dopravní infrastruktury a především sílí rozvoj individuální dopravy. Nejvýznamnějším negativním vlivem cestovního ruchu na faunu a flóru je výstavba a provoz turistických zařízení, tvorba cyklistických a pěších stezek a rozvoj nových, moderních sportů (Mourek, 2002).

Znečištění a odpady

Znečištění a odpady produkované cestovním ruchem mohou způsobit znečištění půdy odpadky nebo znehodnocení vody vypouštěním odpadních vod. Ke znečištění dochází také při kulturních a společenských aktivitách. Vznik černých skládek a často chybějící kanalizace a čističky odpadních vod znehodnocují přírodní prostředí hlavně v atraktivních oblastech chatové rekreace a v oblasti nejnavštěvovanějších turistických tras.

Doprava

Rostoucí doprava je považována za největším problémem v oblasti cestovního ruchu. Dochází k nárůstu individuální automobilové dopravy, která zatěžuje a je hrozbou pro přírodu a krajinu. Tato doprava zatěžuje životní prostředí výfukovými plyny a vysokými nároky na dopravní infrastrukturu. K základním zatěžujícím faktorům z hlediska dopravy a životního prostředí všeobecně patří energetická náročnost, emise oxidu uhličitého, znečišťování ovzduší, zvyšování hluku, záběr půdy a ohrožování fauny a flóry.

3.3 Trvale udržitelný rozvoj

Snad nejlepší a nejsrozumitelnější definicí udržitelného rozvoje je definice organizace World Commission on Environment and Development v její zprávě „Naše společná budoucnost“ z roku 1987, více známé jako „Brundtland Report“. „Trvale udržitelný rozvoj (TUR) je takový rozvoj, který uspokojuje potřeby současné generace, aniž by omezoval schopnost budoucích generací uspokojovat jejich vlastní potřeby.“ Tato definice uznává, že ekonomická aktivita je nutná pro uspokojení současných ekonomických a sociálních potřeb, zatímco podtrhuje důležitost udržování vzácných a cenných zdrojů, které budou potřebovat naše děti a vnoučata (Mourek, 2002).

3.3.1 Trvale udržitelný rozvoj cestovního ruchu

Udržitelný rozvoj cestovního ruchu je chápán jako zajišťování potřeb účastníků cestovního ruchu takovým způsobem, který pomáhá rozvoji území s přihlédnutím k šetrnému využívání přírodních a kulturních hodnot a vede k dlouhodobé prosperitě dané oblasti, aniž by ohrozil uspokojení potřeb budoucích generací (Indrová, 2010).

V další řadě přispívá cestovní ruch k poznávání nových míst, přírodního a kulturního dědictví jiných národů, pomáhá lépe pochopit jejich mentalitu, obyčeje a zvyklosti, a tím rozvíjí myšlenku mírového soužití. Naproti tomu vlivem mohutného nekoordinovaného rozvoje cestovního ruchu v určitých lokalitách může docházet k poškozování životního prostředí, nadměrnému využívání přírodních zdrojů, zejména neobnovitelných, hrozí i vznik konfliktních situací mezi domácím obyvatelstvem a návštěvníky, například z důvodu odlišných zvyklostí a způsobu chování (CzechTourism, 2008).

Otázka **trvale udržitelného rozvoje cestovního ruchu** se stala součástí politiky **ochrany přírody**. Tato tendence je evidentní zvláště v Evropě, kde chráněnými územími nejsou jen panenské krajiny, ale i krajiny obydlené, po staletí kultivované lidskou činností. Jedním z důsledků této situace je i fakt, že při ochraně přírody je nutné brát ohled i na potřeby a aspirace obyvatel žijících v chráněném území, aby ochrana přírody nebyla společensky vnímána jako faktor a priori znevýhodňující socio-ekonomicky určitá území. Zůstává však otevřenou otázkou, zda je vůbec možné docílit rovnováhy mezi ochrannářskými aktivitami a socio-ekonomickým rozvojem. Nicméně, se ukazuje, že participace je z dlouhodobého hlediska nejefektivnější strategií ochrany přírody (Těšitel, Kušová a kol., 2005).

3.4 Chráněná území v České Republice

Chráněná území jsou místa, kde přírodní složky jsou uchovávány v co nejpřirozenějším stavu, a proto jsou jedinečnými objekty pro poznávání jednotlivých přírodních komponent, jejich vzájemných vztahů, souvislostí a reakcí (Vašíček, Ides, 2004).

Zvláště chráněná území jsou členěná do různých kategorií (podle velikosti, významu, atd.) jsou základem tzv. územní ochrany přírody. Obecně rozdělujeme chráněná území na maloplošná a velkoplošná (Láznička, 2005).

S narůstajícím tlakem na využívání přírodních zdrojů sílila potřeba chránit hodnotné a člověkem málo negativně ovlivněné části přírody a krajiny. Dochovaná torza přírodě nejbližších částí území byla chráněna především osvětlenými vlastníky jako rezervace a přírodní památky. Ochrana jednotlivých ohrožených jednotlivostí v přírodě se ukázala postupně jako málo účinná, a proto s rozvojem ekosystémového poznání byla prosazována ochrana rozsáhlejších území jejich prohlášením za národní parky, přírodní parky a chráněné krajinné oblasti. V podmínkách České republiky byla mimořádná pozornost věnována vybudování sítě chráněných krajinných oblastí (Moucha a kol., 1998).

3.4.1 Chráněná krajinná oblast (CHKO)

Rozsáhlá území s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristicky vyvinutým reliéfem, významným podílem přirozených ekosystémů lesních a trvalých travních porostů, s hojným zastoupením dřevin, popřípadě s dochovanými památkami historického osídlení, lze vyhlásit za chráněné krajinné oblasti. Hospodářské využívání těchto území se provádí podle zón odstupňované ochrany tak, aby se udržoval a zlepšoval jejich přírodní stav a byly zachovány a vytvářeny optimální ekologické funkce těchto území. Rekreační využití je přípustné, pokud nepoškozuje přírodní hodnoty chráněných krajinných oblastí. Chráněné krajinné oblasti, jejich poslání a bližší ochranné podmínky vyhláší vláda republiky nařízením (Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny). V současné době je v kategorii Chráněných krajinných oblastí (CHKO) zařazeno 25 území (viz obr. č. 1), o celkové rozloze 1 041 612 ha.

Obr. č. 1: Mapa CHKO a NP České republiky

Zdroj: http://www.infodatasys.cz/lesnioblasti/cr/np_chko.htm
[citováno dne 9. 10. 2012]

K bližšímu určení způsobu ochrany přírody chráněných krajinných oblastí se používá členění území CHKO, které vymezují zpravidla 4, nejméně však 3 zóny odstupňované ochrany přírody; první zóna má nejpřísnější režim ochrany. Podrobnější režim zón ochrany přírody chráněných krajinných oblastí upravuje právní předpis, kterým se chráněná krajinná oblast vyhláší. Vymezení a změny jednotlivých zón ochrany přírody stanoví Ministerstvo životního prostředí vyhláškou (Zákon č.114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny).

Česká republika má i mezinárodně chráněná území. Patří mezi ně **biosférické rezervace** vyhlášené v roce 1970 na generální konferenci **UNESCO** mezivládním programem ekologické spolupráce v planetárním měřítku a označované termínem **Man and Biosphere (Člověk a Biosféra)**. Pojem biosféra se tak stal běžnou součástí slovníku přírodovědců, sociologů i politologů (Švorc, Petříček, 2010). V rámci programu Člověk a biosféra je postupně budována celosvětová soustava chráněných území a jejich cílem je uchovat nebo i vytvořit v určitých, z přírodovědeckého hlediska obzvláště významných oblastech, citlivou rovnováhu mezi přírodou a člověkem (Kudrna a kol., 1988).

4. CHARAKTERISTIKA CHKO KŘIVOKLÁTSKO

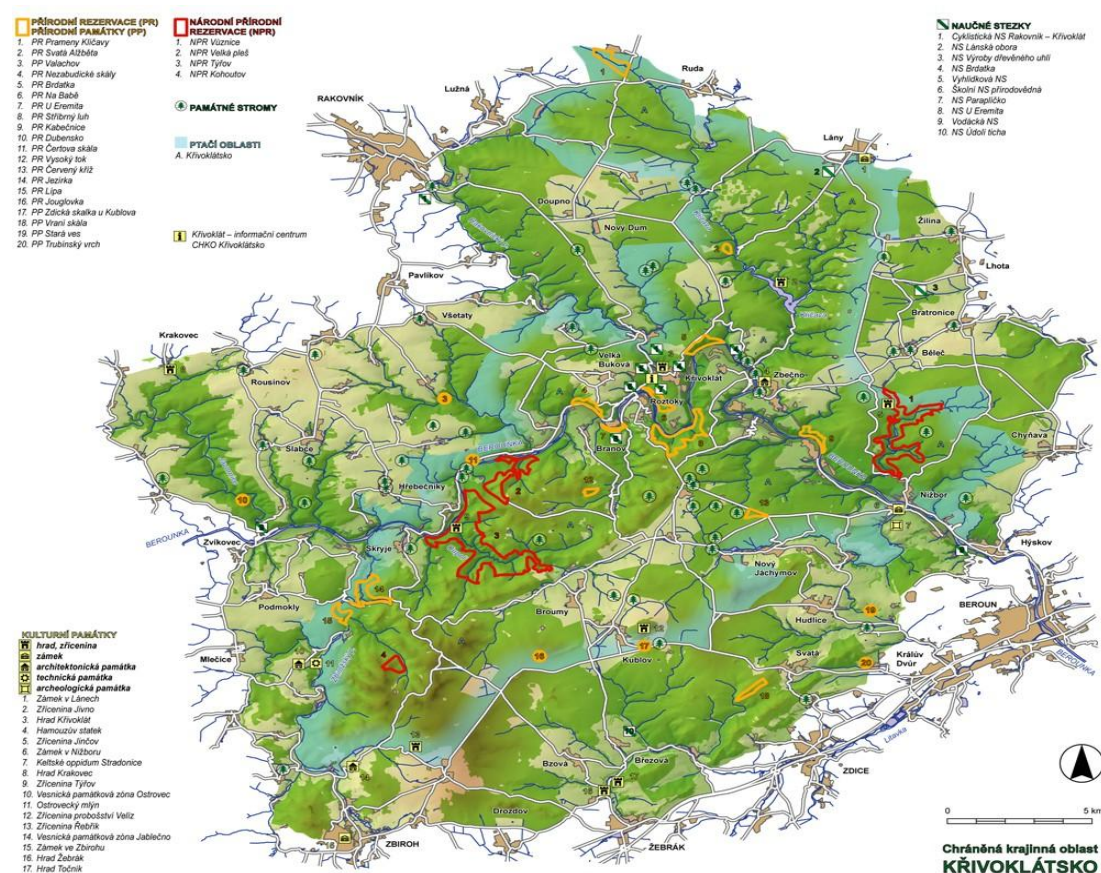
Chráněná krajinná oblast Křivoklátsko zaujímá rozsáhlý komplex lesů ležících podél středního toku řeky Berounky ve středních Čechách. Křivoklátsko se dodnes vyznačuje velkou lesnickou a mysliveckou tradicí. Královský hrad Křivoklát, skrytý uprostřed lesnatých vrchů na ostrohu nad údolím Rokytky (Rakovnického potoka) byl vždy centrem lesní oblasti, které dal i své jméno „Křivoklátsko“.

Oblast má významný potenciál cestovního ruchu vycházející z přírodních a kulturně-historických předpokladů. Křivoklátsko láká návštěvníky v mnoha směrech. Pyšní se zejména pestrou a bohatou minulostí, což dokládá množství archeologických nálezů a památek, které patří k nejznámějším a nejnavštěvovanějším v Čechách. V ničem za nimi nezaostávají ani rozmanité a jedinečné přírodní krásy, jejichž zachování je věnována velká pozornost a péče. Oblast kolem řeky Berounky a Křivoklátsko poskytují pro letní turistiku i rekreaci velmi dobré podmínky. Lákají zejména na možnost pěší turistiky, cykloturistiky, poznávání přírodních a kulturně-historických památek, chataření a táboření u vody. Vodáky je velmi vyhledávaná řeka Berounka. V letním, ale i zimních období zpestřují pobyt na Křivoklátsku četné kulturní a společenské akce. To vše spolu s ideální polohou v blízkosti hlavního města Prahy činí z této lokality mimořádně přitažlivou turistickou a rekreační oblast.

4.1 Poloha a vymezení území

Chráněná krajinná oblast Křivoklátsko (viz obr. č. 2) se rozprostírá ve středních Čechách. Zaujímá velkou část Křivoklátské vrchoviny a menší úsek Kralovické pahorkatiny na obou březích Berounky od Zvíkovce po Hýskov, mezi městy Zbirohem, Rakovníkem, Berounem a Kladnem. Nadmořská výška se zde pohybuje od 217 do 617 m. Nejvyšším bodem je vrchol Těchovín (617 m n. m.) a nejnižše položeným místem hladina Berounky v obci Hýskov (217 m n. m.). Celková výměra CHKO je 62 792 ha. Zasahuje do regionů Rakovnicko, Berounsko, Kladensko ve Středočeském kraji a regiony Rokycansko a Plzeň – sever v Západočeském kraji. V oblasti je 25 rezervací, které mají dohromady rozlohu 1 235 ha (Švorc, Petříček, 2010).

Obr. č. 2: Mapa CHKO Křivoklátsko

Zdroj: http://www.oklvei.com/wff/pics/mapa_okff_018_cz.jpg
[citováno dne 15. 11. 2012]

4.2 Ochrana přírody

Na Křivoklátsku má ochrana přírody dlouhou tradici. Již na přelomu 12. a 13. století se svým způsobem stalo prvním větším chráněným územím v našem státě. Vděčilo za to zájmu českých knížat a králů. Ti si ve zdejších hlubokých lesích bohatých na zvěř zřídili své výhradní útočiště. Ani v pozdějších letech se v tomto kraji nijak výrazně nerozrostl průmysl. Zůstal tak zachován les i bohatství a pestrost rostlinných a živočišných druhů. Snaha přírodovědců a historiků vyústila v roce 1978 ve vydání výnosu Ministerstva kultury ČSSR o zřízení Chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko. První kroky k prosazení ochrany Křivoklátska byly podniknuty již v roce 1969, ale až v roce 1978 bylo vyhlášeno chráněnou krajinnou oblastí. Správu tohoto území zajišťuje detašované pracoviště Správy chráněných krajinných oblastí ČR – Správa CHKO Křivoklátsko se sídlem ve Zbečně. Pro své nezměrné přírodovědné i historické hodnoty byla oblast v roce 1977 organizací OSN pro

vzdělání, vědu a kulturu UNESCO vyhlášena biosférickou rezervací (Němec, Ložek, 1996). Biosférická rezervace je chráněné území mezinárodního významu, a proto láká i zahraniční návštěvníky.

4.3 Turistické atraktivity

Křivoklátsko oplývá řadou přírodních a kulturně-historických památek. Tyto velmi cenné atraktivity určují potenciál cestovního ruchu na tomto území a jsou velmi důležité pro další rozvoj rekreace a cestovního ruchu v celé oblasti. Fotogalerie zajímavých míst je uvedena v příloze č. 2.

4.3.1 Přírodní atraktivity

Křivoklátsko je vyhledávanou turistickou oblastí, hlavně díky přírodním atraktivitám a výhodné poloze v blízkosti hlavního města Prahy. Na Křivoklátsku se zachovaly ekosystémy a přírodní fenomény, které jsou již jinde velmi narušeny. Dominantou území jsou především zalesněné oblasti. Osou Křivoklátska protéká řeka Berounka, která si dodnes zachovala přírodní ráz. V jejím romantickém údolí se soustřeďují přírodní hodnoty oblasti díky vysoké geodiverzitě. Řeka Berounka je také významným rekreačním potenciálem pro vodní turistiku a kempování. Mezi přírodně významná místa patří na Křivoklátsku chráněná území se vzácnou flórou a faunou a geologickými útvary. V současnosti se na území CHKO Křivoklátsko nachází 4 národní přírodní rezervace (Kohoutov, Týřov, Velká Pleš, Vůznice (viz foto č. 6)) a 16 přírodních rezervací (Brdatka, Čertova skála, Červený kříž, Dubensko, Jezírka, Jouglovka, Kabečnice, Lípa, Na Babě, Nezabudické skály, Prameny Klíčavy, Stříbrný Luh, Svatá Alžběta, U Eremita, Údolí Klíčavy, Vysoký Tok). Kromě toho je zde 6 přírodních památek (Stará Ves, Trubínský vrch, Valachov, Vraní skála, Zdícká skála u Kublova) a 59 památných stromů (Správa CHKO Křivoklátsko, 2012). Celková rozloha rezervace je 1 235 ha. Některé rezervace nejsou pro veřejnost přístupné, a to nejen z hlediska špatné přístupnosti v oblasti, ale taky z důvodu zachování původní a člověkem neporušené biodiverzity.

4.3.2 Společenské atraktivita

Podle Páskové a Zelenky (2002) je to typ atraktivita cestovního ruchu založený na historickém kulturním dědictví, minulých a současných tradicích obyvatel destinace v cestovním ruchu. Mezi atraktivita patří hrady, zříceniny, zámky, městské památkové rezervace, historická místa, muzea aj.

Oblast chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko se kromě přírodních atraktivit může pyšnit i vysokým počtem kulturně-historických památek. Každá obec či vesnice na Křivoklátsku má zajímavou historii a mnohde i významnou památku. Při putování krajem potkáte cestou mnoho kapliček, zvoníček a božích muk. V oblasti se nachází řada hradů, zámků a zřícenin, avšak řada z nich je omšelých nebo soukromě užívaných a nepřístupných. Za zmínku stojí zejména dominanta Křivoklátska, **státní hrad Křivoklát** (viz foto č. 1), který je jedním z nejstarších a nejvýznamnějších hradů českých králů, dále lovcí hrádek Nižbor, hrady Žebrák a Točnick a další. Také muzea, galerie a technické památky mají na území chráněné krajinné oblasti bohaté zastoupení, například **Muzeum Českého krasu** v Berouně a **okresní muzeum v Rakovníku**. Mezi další významné památky patří **Hamousův statek** ve Zbečně, který nabízí expozici skanzenového typu věnovanou životu na venkově v 19. století. K nejvýznamnějším **technickým památkám** na území Křivoklátska patří především **pozůstatky koněpřežní dráhy** (Zíková, 2005).

4.4 Cestovní ruch, rekreace a sport

Cestovní ruch se stává významnou složkou ekonomiky na celém území chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko. Rozsah a kvalita přírodního prostředí a kulturně-historických památek jsou v této oblasti významnými atraktivitami cestovního ruchu. Hlavní forma cestovního ruchu směřuje do oblasti pěší turistiky a cykloturistiky. Rekreace a vodní turistika se soustřeďuje podél řeky Berounky a vodních nádrží do kempů a rekreačních chat a chatků. Křivoklátsko nabízí návštěvníkům velké množství krásných lesů a zajímavých výhledů. To vše činí tuto oblast velmi turisticky atraktivní a přitažlivou.

Mezi formy cestovního ruchu, které jsou šetrné k životnímu prostředí a mají velmi dobré podmínky v chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko, řadíme pěší turistiku a cykloturistiku.

4.4.1 Pěší turistika

Tento druh turistiky (viz foto č. 7) má na území chráněné krajinné oblasti velmi dobré až vynikající předpoklady. Pro milovníky pěší turistiky je na celém území Křivoklátska vybudováno velké množství turisticky velmi dobře značených tras (viz foto č. 2 a č. 8) a naučných stezek. Návštěvníci mají v této oblasti turistiky ideální podmínky a možnost prohlédnout si přírodně i kulturně-historické památky.

Velice atraktivní jsou na území chráněné krajinné oblasti **naučné stezky**, které se nacházejí v blízkosti a okolí městyse Křivoklát. Podle Páskové a Zelenky (2002) je naučná stezka zřizovaná na přírodně nebo kulturně zajímavých místech s vyznačením zajímavých míst, s tabulemi s popisem místní flóry a fauny, kulturních památek. Zřizuje se pro pěší turisty, cykloturisty, pro vodáky, nově i pro jezdce na koních (hipoturistika). Na stezce může působit místní průvodce.

Na území Křivoklátska se nachází devět naučných stezek, které jsou vybaveny informačními tabulemi a některé z nich jsou přístupné i pro rodiny s kočárky a handicapované návštěvníky. Mezi nejzajímavější stezky nejen pro rodiny s dětmi patří **školní naučná přírodovědná stezka Křivoklát** (viz foto č. 3), **naučná stezka Paraplíčko** (viz foto č. 5) a **naučná stezka Brdatka** (viz foto č. 4). Dále jsou významné: **naučná stezka U Eremita**, **naučná stezka Lánská obora**, **naučná stezka Údolí ticha** a svým způsobem je i jedinečná **naučná stezka keltského oppida Stradonice** (viz foto č. 10), tak jak uvádí Jedlička a Embertová (2008).

4.4.2 Cykloturistika

V poslední době se Křivoklátsko stává stále vítanějším a oblíbenějším cílem cyklistů. Oblast má totiž velmi dobré předpoklady k provozování cykloturistiky, neboť krajina je zde velmi pestrá a s členitým terénem. Na území bylo vytvořeno mnoho zajímavých tras různé fyzické náročnosti, na jejichž vytyčení se podílela též Správa CHKO Křivoklátsko. Některé trasy však procházejí přírodními rezervacemi, a nebyly proto po dohodě s CHKO na mapách vyznačeny. Většina doporučených cyklotras je ale na mapách i v terénu označena. Cyklistické stezky jsou v terénu vyznačeny žlutými tabulemi s číslem, případně i názvem trasy (Zíková, 2005). Mezi nejzajímavější trasy patří **naučná cyklostezka Křivoklát – Rakovník**, která vede údolím Rakovnického potoka a spojuje městyse Křivoklát s městem Rakovník.

4.4.3 Vodní turistika

K nejatraktivnější turistickým lákadlům křivoklátské oblasti patří bezesporu řeka Berounka (viz foto č. 9), která je vyhledávaným cílem vodáků. Vodáky nejvyhledávanější úsek začíná na horním toku nedaleko za Plzní, kde se řeka zařezává do hlubokého zalesněného území s četnými strmými skalními ostrohy a loukami. Až po Roztoky u Křivoklátu je blízké okolí poměrně řídko osídleno, což se pozitivně projevuje na čistotě vody i prostředí. Krátce za Roztokami u Křivoklátu se údolí poněkud rozestupuje, zvyšuje se osídlení a přibývá chatová zástavba. Unikátem na řece Berounce je **vodácká naučná stezka Berounka**, která je jedinečnou a první vodáckou naučnou stezkou v České Republice a vede údolím Berounky.

Řeka Berounka, její vodní nádrže, rybníky a koupaliště v oblasti Křivoklátska jsou využívány i pro rybaření a koupání.

4.4.4 Sport

Mezi sportovní aktivity můžeme zařadit již zmíněnou cykloturistku a vodáckou turistiku. Mezi další atraktivní sporty patří horolezectví. Na území Křivoklátska není sice mnoho příležitostí k provozování horolezectví a to hlavně z důvodu, že většina skalních útvarů je chráněna. Přesto je zde několik lokalit, jež jsou se souhlasem Správy CHKO Křivoklátsko k horolezeckým aktivitám využívány.

4.4.5 Rekreace

Další formou turismu je na území chráněné krajinné oblasti pobytová individuální rekreace v chatových osadách, rekreačních domcích, chalupách, veřejných tábořištích a kempech. Tento druh turismu se soustřeďuje hlavně v okolí řeky Berounky a jejích přítoků a největší koncentrace je v lokalitě Višňová v katastrálním území Roztoky u Křivoklátu. Pobyt v kempech a veřejných tábořištích je hlavně spojen s vodní turistikou. Rekreační objekty jsou využívány zejména o víkendech a v hlavní sezóně od května do září.

4.5 Správa chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko

Správa CHKO Křivoklátsko uznává cestovní ruch jako společenský jev, který i vzhledem k poloze CHKO poblíž pražské aglomerace a historickému vývoji zástavby v území má a bude mít vliv na přírodní, ekonomické a sociální procesy v území. Ve vztahu k cestovnímu ruchu zvolila Správa CHKO aktivní přístup, založený na monitorování, zpracování odborných studií a prací, systematičnosti, koncepčnosti (včetně důsledného využívání geografického informačního systému), snaze o řízení pohybu návštěvníků, prognóze potřeb a tlaků cestovního ruchu a hledání kompromisů s prioritou ochránit přírodní a kulturní hodnoty území. Unikátní je hledání možností a realizace různě koncipované spolupráce s dalšími subjekty včetně místní samosprávy, podpora multifunkčního informačního a výchovně vzdělávacího střediska v Budech i vybudování vodácké naučné stezky. V kontextu přípravy vzniku národního parku v centrálním území současné CHKO je problematika zajišťování udržitelnosti cestovního ruchu na jejím území obzvláště aktuální (Pásková, Zelenka 2010).

Podle Správy CHKO není třeba do tohoto území směřovat další významnější investice k budování nových kapacit cestovního ruchu, ale mělo by se jednat především o zkvalitnění současných služeb, a především zlepšení dopadu cestovního ruchu na okolní přírodu. Jedná se především o budování zařízení na odstraňování odpadních vod, rychlejší systém třídění a likvidace pevných odpadů v obcích a v okolí hlavních návštěvnických tras, a to hlavně v období letní sezóny, kdy jejich produkce několikanásobně vzroste a kapacity sběrných nádob a dvorů nestačí.

4.6 Informační služby

Obecné a praktické informace v rozsahu potřeb cestujících jsou poskytovány v turistických informačních centrech. Turistické informační centrum je účelové zařízení poskytující informace a případně i služby ze všech oblastí souvisejících s cestovním ruchem pro potřeby návštěvníků. Součástí služeb je prodej informačních materiálů, publikací, map, průvodců, upomínkových předmětů. Označuje se mezinárodní značkou „i“ (Pásková, Zelenka, 2002). Kromě informačních center podávají návštěvníkům informace také subjekty poskytující služby v cestovním ruchu (kulturní památky, muzea, galerie aj.).

Podle koncepce státní politiky cestovního ruchu 2014 – 2020 je pro další zlepšení informovanosti návštěvníků a zlepšení environmentální osvěty v plánu výstavba Domu přírody, a to v samém centru chráněné krajinné oblasti, a na vstupu do připravovaného území národního parku. V souvislosti s jeho vyhlášením lze očekávat určitý nárůst návštěvnosti v oblasti Křivoklátska, ale bez většího tlaku na další rozvoj infrastruktury, zejména ubytovacích zařízení, apod.

V oblasti chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko se nachází několik turistických informačních center. Za nejvýznamnější z nich v rámci vlivu cestovního ruchu na životní prostředí patří **Informačně vzdělávací středisko Budy – Křivoklátsko, o. p. s.** a **Informační a vzdělávací středisko Lesů ČR Křivoklát.** Mezi další informační centra patří informační kancelář Státního hradu Křivoklát, městské informační centrum v Rakovníku a Berouně, informační centrum keltské kultury na zámku Nižbor, informační centrum Mikroregionu Zbirožsko aj.

4.7 Analýza cestovního ruchu a jeho vliv na okolní prostředí

Cestovní ruch se na Křivoklátsku rozvíjel již za první republiky. Pestrá a místy původní krajina plná přírodních a kulturních atraktivit přispívá k rozvoji cestovního ruchu a rekreaci. Pro oblast je také charakteristická úzká vazba s hlavním městem Prahou prostřednictvím husté dopravní sítě. Dopravní dostupnost a obslužnost je na velmi dobré úrovni než v jiných částech republiky, což je pro rozvoj cestovního ruchu výhodou.

V oblasti převažuje jednodenní návštěvnost, a to hlavně díky blízkosti hlavního města Prahy a krajského města Plzně. Obě města spojuje dálnice D5, která se nachází v těsné blízkosti chráněné krajinné oblasti. Tento fakt může mít jak pozitivní, tak i negativní dopady na cestovní ruch a životní prostředí v této oblasti. Z pozitivního hlediska se jedná hlavně o velmi dobré silniční propojení, dále možnost návštěvy zahraničními turisty, kteří přijeli do České republiky hlavně z důvodu návštěvy turisticky velmi atraktivního hlavního města. Mezi nejzávažnější dopady dopravní infrastruktury, které ohrožují životní prostředí, patří výfukové plyny z dopravních prostředků a vysoká hustota silnic a silniček, které se nacházejí skoro na celém území Křivoklátska. Návštěvníci, ale tento vliv vnímají pozitivně, protože jim nabízí lepší spojení s územím a s větším množstvím rychle dostupných míst. Mezi šetrnější formy můžeme zařadit vlakovou dopravu, která je na území

Křivoklátska velmi dobře zastoupena. Na druhé straně, ale může být vnímaná negativně z hlediska pohodlí a dostupnosti některých míst.

Zatímco individuální cestovní ruch je rozložen po celém území, jsou další formy turismu a rekreace soustředěny do několika oblastí. Hlavní problematika rekreačního využívání se soustřeďuje podél toku řeky Berounky, kde negativním dopadem na životní prostředí je velká koncentrace chat v několika lokalitách a rostoucí popularita vodáctví. Rozvoj chatařství v 60. až 70. letech 20. století výrazně poznamenal krajinný ráz zejména v nejkrásnějších sceneriích údolí řeky Berounky. Řeka Berounka a její blízké okolí je přitažlivou oblastí pro rekreace spojené s koupáním a provozováním vodních sportů. Během sezóny je v této oblasti příliš velký příliv turistů, což sebou přináší i negativní stránky jako je znečištění vody a přírody, přetížení obchodní sítě, atd. Největší koncentrace návštěvníků směřuje do lokality Višňová v katastrálním území Roztoky u Křivokláta. Téměř celé povodí Berounky je oblastí s vysokou koncentrací soukromých rekreačních objektů.

Na druhé straně se oblast může pyšnit vysokým počtem přírodních a kulturně-historických památek, sítí dobře značených turistických tras pro pěší turistiku a cykloturistiku, a velmi dobré pokrytí území naučnými stezkami. Tyto atraktivity jsou rozmístěny po celém území Křivoklátska, a tudíž se nesoustředí do několika málo lokalit, tak jako rekreace, a tím je rozložení návštěvníků celkem rovnoměrné. I když některé lokality jsou z hlediska cestovního ruchu zajímavější, například státní hrad Křivoklát. V blízkosti městyse Křivoklát se kromě státního hradu ale nachází i spousta turisticky značených tras a naučných stezek, a tak lze tuto oblast využít z více hledisek poznání kultury a přírody v okolí. Mezi další atraktivity patří možnost vodácké turistiky na řece Berounce a dostatek rekreačních vodních ploch na celém území chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko. S tímto druhem turistiky je ale spojeno již zmíněné přetížení lokality návštěvníky, a tím větší možnost znečištění přírody.

Pěší turistika na Křivoklátsku je jedním z hlavních pilířů cestovního ruchu v kombinaci s cykloturistikou a vodní turistikou. Tato forma turistiky je ve většině případů šetrná vůči přírodě a životnímu prostředí. Možná rizika pěší turistiky jsou ve velkém zatížení oblíbených turistických tras. V současné době je na území Křivoklátska velké množství turisticky značených stezek. Vedle značených tras zde najdeme i trasy neznačené nebo trasy pro veřejnost nepřístupné, jako jsou například

některé rezervace a přírodní památky. Na jedné straně je to dobře, protože tyto lokality jsou velice přírodně hodnotné a jejich zpřístupnění pro veřejnost by znamenalo přizpůsobit tyto lokality pro cestovní ruch a tím by se zasáhlo do stávající biodiverzity.

Velmi vyhledávaným typem turistiky na Křivoklátku je cykloturistika. Některé cyklotrasy jsou vedeny přírodními rezervacemi a v takových případech je velmi vhodné umístění informačních tabulí s upozorněním na průjezd takovou oblastí, včetně pokynů, jak se má každý návštěvník v této oblasti chovat. Cyklisté by si měli uvědomovat, že musí při cykloturistice dodržovat určitá pravidla, obzvlášť v chráněných oblastech.

Ale i pěší turistika, cykloturistika a vodní turistika zatěžují životní prostředí v této oblasti. Jedná se zejména o neukázněnost některých návštěvníků, jejich hlučnost, chození a ježdění mimo vyznačené trasy a odhazování odpadků mimo označená místa pro odpad. Bohužel negativní vliv má i přetížení turistických tras a stezek během letní sezóny, kdy je nejvíce narušována původní fauna a flóra.

Správa chráněné krajinné oblasti i obce nacházející se na území této lokality mají společný zájem na podpoře rozvoje turismu. Cílem obcí je rozvoj trvale udržitelného turismu, vytváření turistické atraktivity, která je velkým potenciálem pro přírodní neporušenost okolí a ochrany přírody, které garantují ekonomický rozvoj založený na využívání místních zdrojů. Turismus v chráněných krajinných oblastech je jedním z rozvojových faktorů, který zvyšuje turistickou přitažlivost a počet turistů, kteří navštíví tuto oblast.

5. DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Poslední část bakalářské práce byla zaměřena na empirický výzkum pomocí strukturovaného dotazníkového šetření na území chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko. Cílem dotazníkového šetření bylo zjistit, jak návštěvníci této lokality vnímají její atraktivitu z pohledu chráněné krajinné oblasti, biosférické rezervace a ochrany životního prostředí.

Empirická data byla získána pomocí dotazníku (viz příloha č. 1) a osobního ústního rozhovoru, který byl zaměřen na zjišťování postojů a podvědomí dotazovaných a na názory a připomínky k zlepšení turistické infrastruktury v této oblasti. Otázky se týkaly stručné charakteristiky návštěvníků a hodnocení atraktivity území Křivoklátska. Dotazování bylo uskutečněno v období červen až září 2012. Za cílovou skupinu byli náhodně vybráni turisté v lokalitě CHKO Křivoklátsko v oblasti kulturních a historických památek a naučných stezek. Celkem bylo osloveno 160 respondentů, ale jen 143 z nich bylo ochotno odpovědět na položené otázky, zbytek odmítl z důvodu nezájmu nebo časové tísně. Při výzkumu bylo osloveno 21 zahraničních turistů, kteří byli velice ochotní a spolupracovali při vyplnění dotazníku. Pro tyto turisty byla nejvíce zajímavá kulturní a historická místa v oblasti CHKO Křivoklátsko. Jejich pobyt v této oblasti byl často spojen s návštěvou hlavního města Prahy, které se nachází v těsné blízkosti zájmového území.

Za nejzajímavější atraktivitu v oblasti kulturních a historických památek byl označen státní hrad Křivoklát a celá obec Křivoklát, která má několik informačních center, stravovací zařízení i možnost ubytování. V rámci návštěvy hradu Křivoklát byly kladně hodnoceny prohlídkové trasy a celoročně pořádané kulturní akce. V rámci naučných stezek bylo pozitivně hodnoceno dostatek informačních tabulí, snadný přístup a možnost absolvovat stezky i s kočárkem nebo možnost přístupu pro hendikepované návštěvníky. Oblasti naučných stezek byly nejvíce navštěvovány rodinami s dětmi nebo staršími občany. Dále bylo pozitivně vnímáno okolí, krajina a příroda, lesy, řeka Berounka a možnost vodácké turistiky stejně jako síť cyklostezek nebo možnost návštěvy dalších kulturně historických památek. Menší část návštěvníků by uvítala větší informovanost o jiných atraktivitách v této oblasti, než jsou jenom kulturní a historické památky a naučné stezky.

5.1 Charakteristika návštěvníků

Návštěvníci jsou charakterizováni v prvních pěti otázkách dotazníku. Jejich vyhodnocení je patrné z níže uvedených grafů č. 1 až 5.

Z hlediska **zastoupení pohlaví** převládaly ženy nad muži (viz graf č. 1). Tento výsledek ale nepřekvapuje, protože ženy jsou obecně vstřícnější než muži. I když byly oslovovány vícečlenné skupiny (rodiny, přátelé, zájezdy), tak ženy ve skupině byly vždy ochotnější ihned komunikovat.

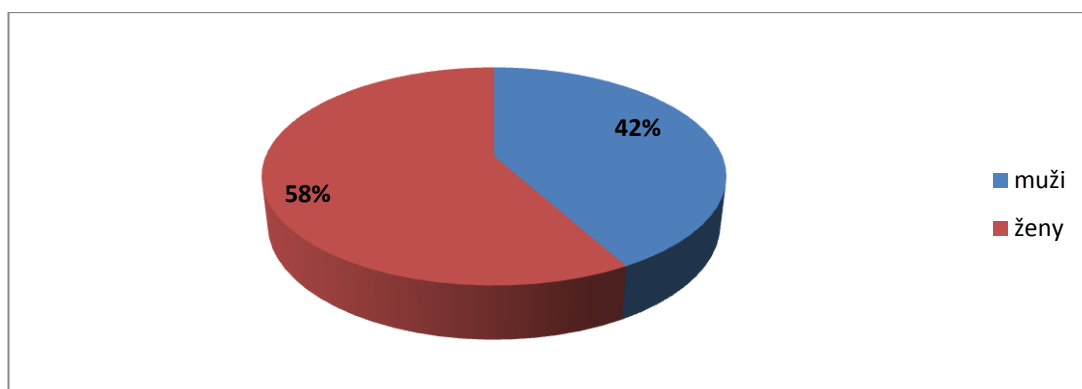
Druhá otázka byla zaměřena na **věkové skupiny návštěvníků**. V rámci šetření byli dotazovaní rozděleni do 5 věkových skupin (viz graf č. 2). Z hlediska věkové struktury převládala skupina návštěvníků v rozmezí 31 - 40 let, následovala skupina 41 - 50 let. Obecně lze říci, že tyto dvě skupiny zahrnují jak rodiny s dětmi ve školním či předškolním věku, tak i starší manžele, kteří mají děti již z domova, a proto mají více času pro sebe a pouští se i do nových aktivit v rámci cestovního ruchu. Nejméně byla tato lokalita navštívena turisty v nejnižší věkové skupině pod 20 let včetně. Z toho výsledku lze usuzovat, že mladší občané mají jiné zájmy než turistiku a poznávání nových míst. Mladší věkovou skupinu zajímají více sportovní aktivity jako je cykloturistika, vodní turistika a horolezectví.

Další otázka „**Odkud pocházíte?**“ byla zaměřena na trvalý pobyt návštěvníků (viz graf č. 3). Ze dvou třetin byli osloveni návštěvníci z České republiky. Vzhledem ke své geografické blízkosti chráněné krajinné oblasti to byli zejména návštěvníci hlavního města Prahy a Středočeského kraje. Třetí silnou skupinou dotazovaných byli turisté z Moravskoslezského kraje. Je zajímavé, že z tak vzdálené oblasti jako je tento kraj, jsou tito návštěvníci třetí největší skupinou v této oblasti. Pravděpodobně je to tím, že na území Moravskoslezského kraje nejsou tak hodnotné přírodní a kulturní památky jako jsou v oblasti Křivoklátska a na území hlavního města Prahy. Ostatní kraje byly zastoupeny pod hranicí 10 %. Z celkového počtu 14 krajů v České republice se podařilo oslovit návštěvníky z 10 krajů (viz graf č. 3a). Ve zbytku dotazovaných byli zahraniční turisté, kteří tuto oblast navštívili ve spojení s návštěvou a pobytem v hlavním městě. Skupinová turistika zahraničních návštěvníků zahrnovala nejvíce turisty z Ruska a Slovenska. Podařilo se také oslovit turisty z jiných zemí, ti ale většinou cestovali v páru nebo jako rodina. V grafu č. 3b je uveden počet oslovených zahraničních turistů.

Čtvrtá otázka byla zaměřena na charakteristiku dotazovaných z hlediska **počtu osob**, tzv. individuální nebo skupinový cestovní ruch (viz graf č. 4). Nejvíce respondentů navštívilo chráněnou krajinnou oblast Křivoklátsko v kategorii rodina, jednalo se hlavně o rodiny s malými dětmi školního i předškolního věku. Je vidět, že rodiče mají zájem o to, aby jejich děti byly co nejdříve a nejvíce seznámeni s přírodními hodnotami na našem území. Velké plus má oblast Křivoklátsko v nabídce naučných stezek, které jsou přizpůsobeny i pro malé děti nebo rodiny s kočárky, a které nabízejí přiměřené množství informačních tabulí o přírodě a okolí. Na druhém místě je kategorie skupina, kterou z většiny tvořili příbuzní a známí, nebo organizované poznávací zájezdy. Nejvíce skupin bylo zaznamenáno v oblasti kulturně-historických památek, hlavně v okolí státního hradu Křivoklát. Zbytek dotazovaných tvořili páry nebo jedinci, kteří měli hlavní zájem poznat krajinu a přírodu na Křivoklátsku.

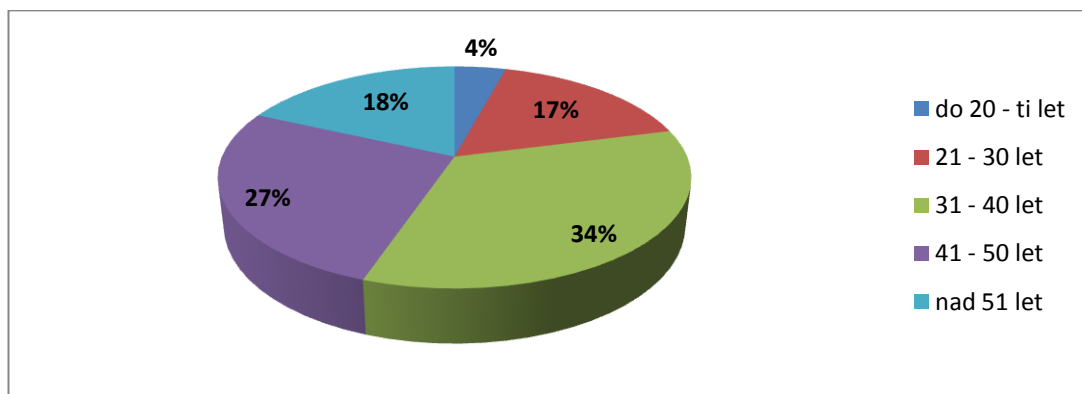
Poslední otázka v charakteristice byla zaměřena na **vztah návštěvníků k danému území**. Z větší poloviny to byli právě turisté, kteří oblast navštívili poprvé. Takže jejich vztah byl spíše jen v rámci cestovního ruchu. Jak je vidět níže z grafu č. 5, tak oblast je velmi atraktivní a stále hodně navštěvovanou lokalitou i pro turisty, kteří již oblast několikrát navštívili. Pod hranicí 10 % byli osloveni respondenti, kteří v oblasti bydlí nebo pracují. Tito „návštěvníci“ vítali možnost rozvoje turistiky, a s tím spojenou možnost rozvoje celé oblasti.

Graf č. 1: Charakteristika návštěvníků (pohlaví)

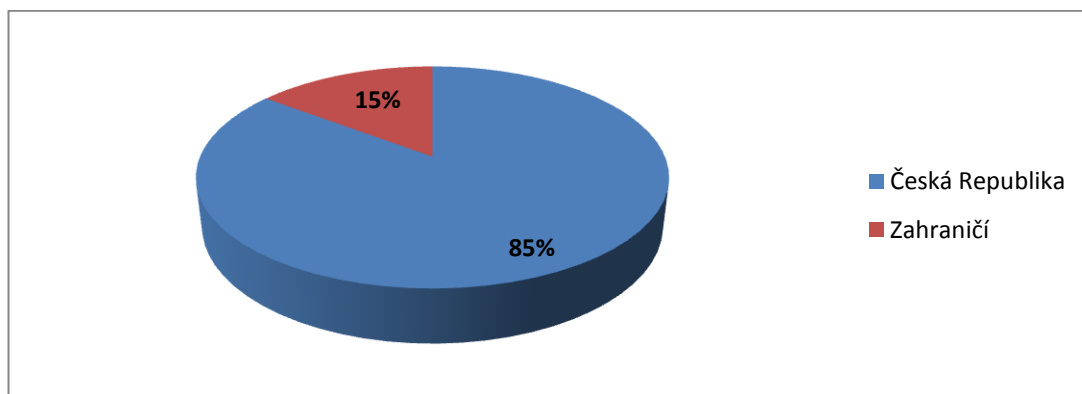
Zdroj: Vlastní šetření

Graf č. 2: Věková skupina návštěvníků

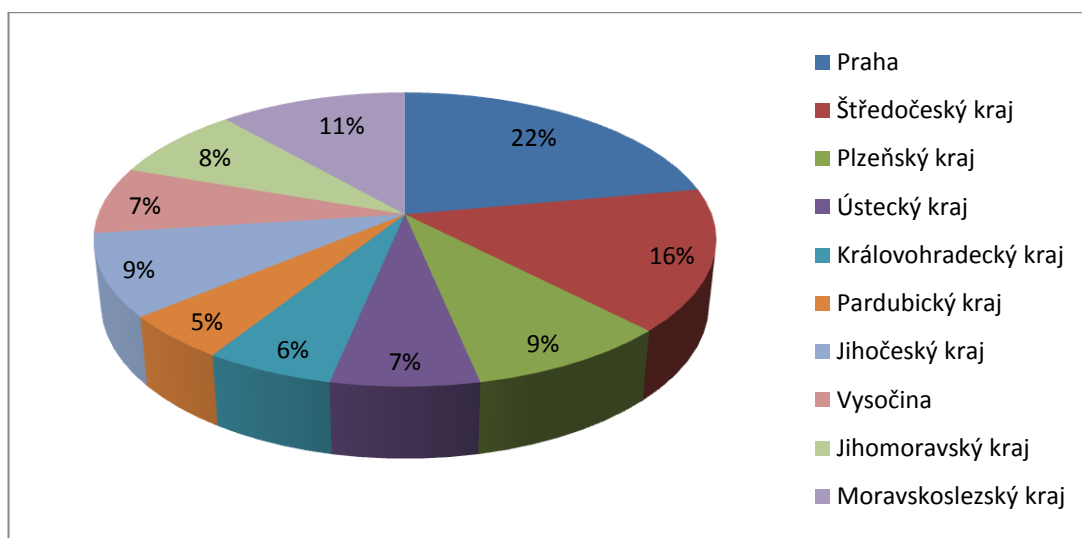
Zdroj: Vlastní šetření

Graf č. 3: Odkud pocházíte?

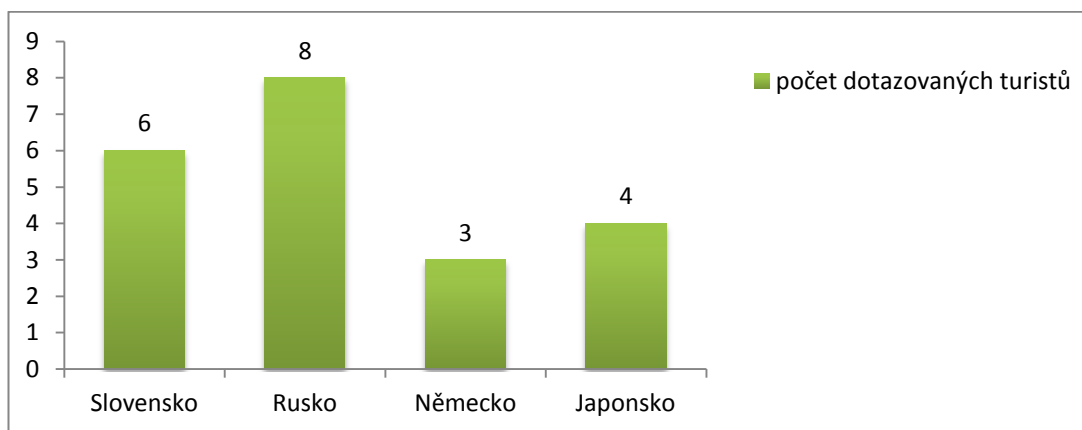
Zdroj: Vlastní šetření

Graf č. 3a: Česká republika

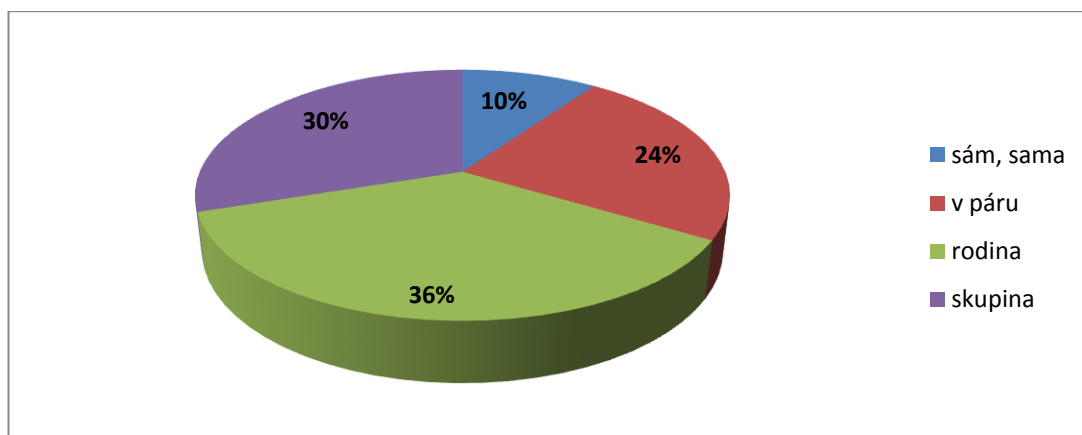
Zdroj: Vlastní šetření

Graf č. 3b: Zahraničí

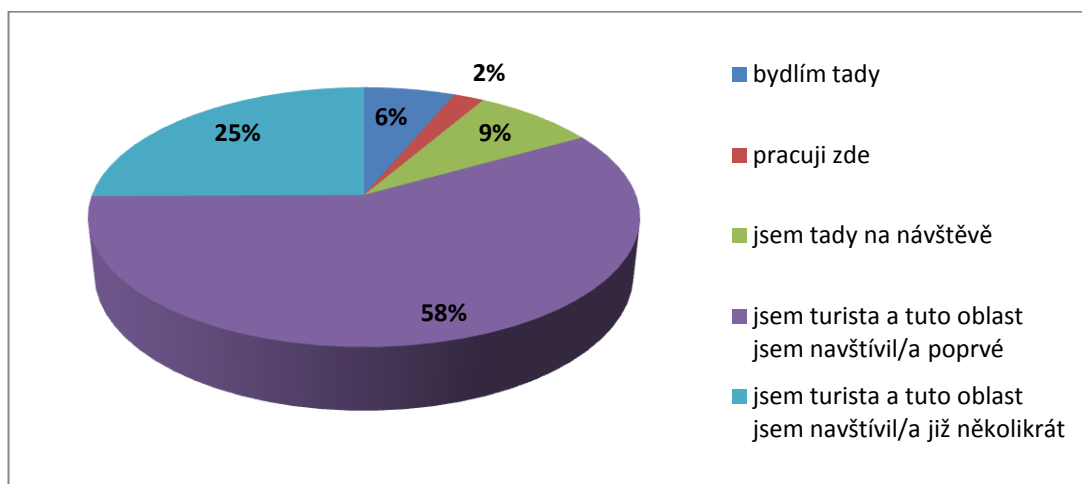
Zdroj: Vlastní šetření

Graf č. 4: Oblast jste navštívil/a jako?

Zdroj: Vlastní šetření

Graf č. 5: Jaký vztah máte k oblasti CHKO Křivoklátsko

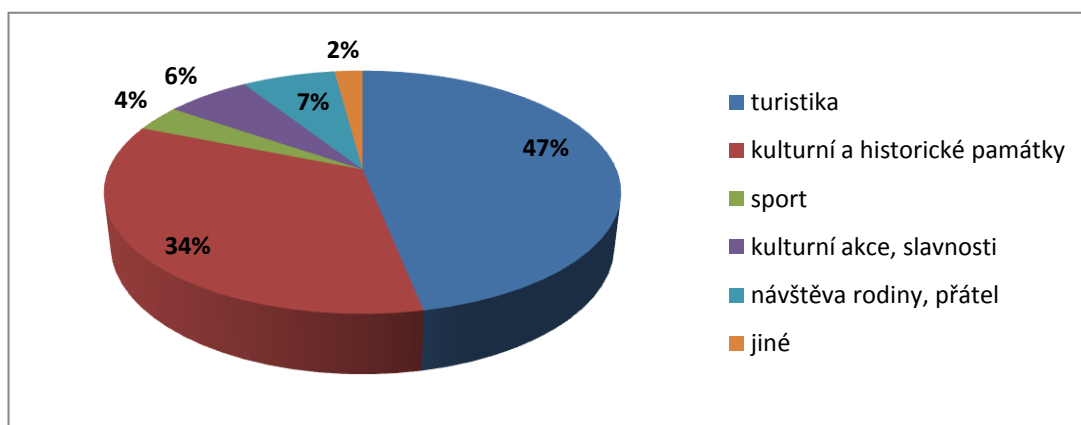

Zdroj: Vlastní šetření

5.2 Vyhodnocení ostatních otázek dotazníku

Otázka číslo šest byla zaměřena na **hlavní důvod návštěvy** v oblasti CHKO Křivoklátsko (viz graf č. 6). Z větší poloviny převažujícím motivem k návštěvě a pobytu v turistické oblasti Křivoklátsko je právě rekreace a pobyt v přírodě (turistika), zejména z důvodu kvalitního životního prostředí, čistého a klidného prostředí bez hluku, s množstvím lesů, vodních ploch a toků. Druhým nejdůležitějším důvodem podle respondentů je návštěva kulturních a historických památek. Kombinace těchto dvou motivů, tedy pobyt v přírodě a návštěva památek, naznačuje významný přírodní i kulturně-historický potenciál pro tuto oblast i z hlediska současných trendů trávení volného času. Těmito trendy je zvyšování podílu aktivního cestovního ruchu, rostoucí významnost kvalitního životního prostředí a upřednostňování domácího cestovního ruchu. Pod 10 % se umístili další kategorie respondentů, kteří přijeli na návštěvu k příbuzným nebo známým a volný čas využívají k procházkám a poznávání okolí chráněné krajinné oblasti. Při dotazování se podařilo oslovit i návštěvníky, kteří přijeli za účelem kulturních nebo společenských akcí, které se konají hlavně na kulturně-historických místech, jako je například státní hrad Křivoklát. Zbytek dotazovaných návštěvníků přijelo do oblasti za aktivním sportem, jako je cykloturistika, vodní turistika a horolezectví. U této otázky byla i možnost označit jiný důvod návštěvy v zájmovém území. Jednalo se zejména o návštěvníky, kteří zde trávili volný čas ve wellness centrech nebo návštěvníky na služební cestě. Na základě těchto výsledků lze usuzovat, že lidé do této oblasti jezdí zejména za pobytem a odpočinkem v příjemné, čisté a klidné krajině. S přírodou pak souvisí i vhodné využití území pro turistiku a procházky.

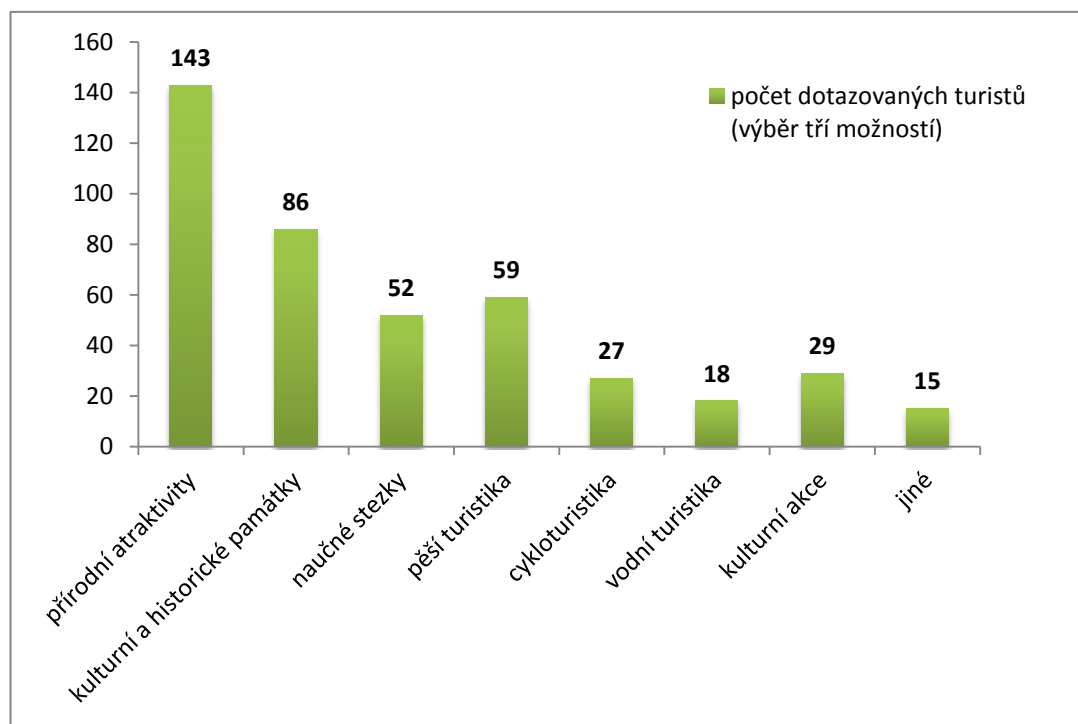
Graf č. 6: Jaký je hlavní důvod Vaší návštěvy v oblasti CHKO Křivoklátsko?

Zdroj: Vlastní šetření

Sedmá otázka byla zaměřena na **největší potenciál cestovního ruchu** v CHKO Křivoklátsko. Tato dotazníková otázka měla možnost výběru tří možností z uvedeného seznamu, všichni respondenti tuto možnost využili a vybrali tři možnosti. Proto jsou v grafu č. 7 uvedeny počty respondentů, kteří danou možnost v dotazníku označili. Všichni dotazovaní vybrali přírodní atraktivitu jako největší potenciál cestovního ruchu v oblasti CHKO Křivoklátsko, jedná se zejména o rezervace a přírodní památky. Podle předpokladu z charakteristiky zájmového území se na druhém místě objevily kulturní a historické památky, kterých je na území Křivoklátska nespočetně, jedná se například o hrady, zámky, zříceniny, muzea, památníky, atd. Dále oblast patří mezi velmi vyhledávané území pro pěší turistiku, cykloturistiku a vodní turistiku. Za zmínku stojí i možnost navštívit kulturní a společenské akce, které jsou turistickými lákadly hlavně v letních měsících. I tato otázka měla možnost uvést i jiný potenciál pro oblast Křivoklátsko. V této kategorii respondenti uváděli možnost využití této oblasti k pořádání pracovních meetingů a teamingů nebo jako možnost k strávení volného času na svatební cestě v příjemném přírodním prostředí, hotelu či pensionu.

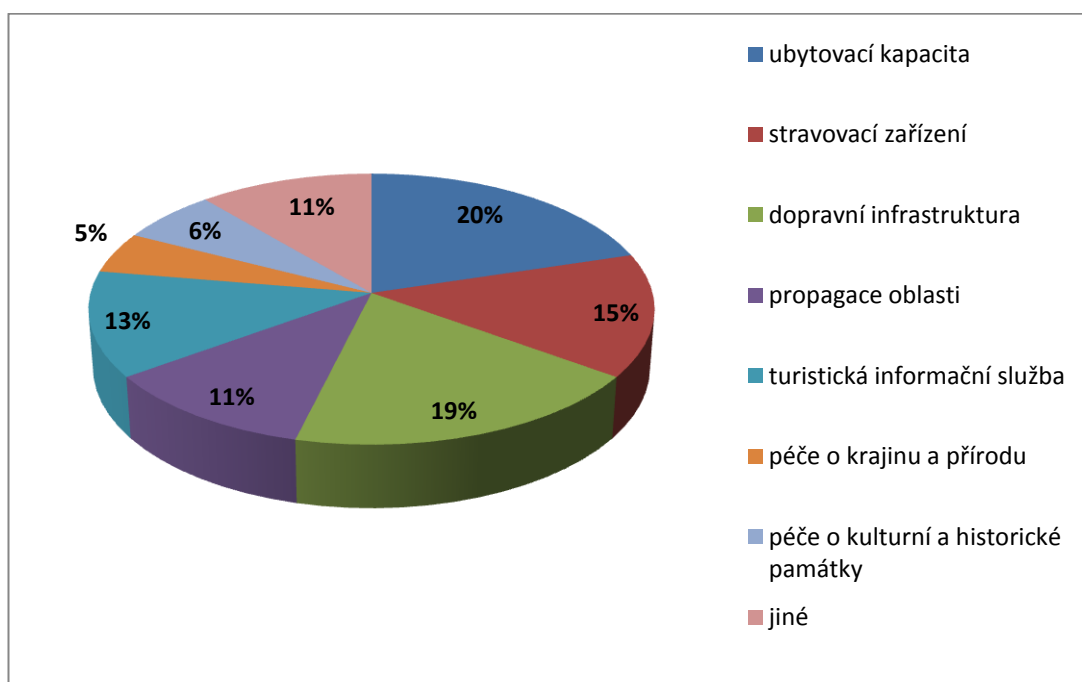
Graf č. 7: Co je podle Vás největším potenciálem cestovního ruchu v oblasti CHKO Křivoklátsko?

Zdroj: Vlastní šetření

Osmá otázka byla naopak zaměřena na **největší nedostatek cestovního ruchu** v oblasti CHKO Křivoklátsko. V této otázce bylo možné vybrat pouze jednu možnost z uvedeného seznamu (viz graf č. 8). Nejvíce oslovených návštěvníků uvedlo jako největší nedostatek ubytovací kapacitu a dopravní infrastrukturu. Podle mého názoru má oblast dostatečnou ubytovací kapacitu, která je ale v letních měsících jistě plně obsazena a návštěvníci, kteří si předem nezajistí ubytování, tak mohou mít problémy s nalezením volných ubytovacích kapacit. Řešením je tedy včasná rezervace ubytování nebo možnost kempování u řeky Berounky nebo v její blízkosti. Co se týká dopravní infrastruktury, tak ta je v oblasti veřejné dopravy na špatné úrovni. Řešením by mohly být turistické zájezdy nebo turistické autobusy v nejvytíženějších oblastech. Při dopravě po „vlastní ose“ je možné využít odstavná parkoviště, kterých je u turisticky atraktivních míst dostatek. Většina parkovišť je v sezóně sice placená, ale z části i hlídaná. Celkově návštěvníci hodnotili úroveň infrastruktury a služeb jako spíše dobrou. Velmi dobře byla hodnocena péče o krajinu a přírodu, a to hlavně díky Správě CHKO Křivoklátsko a zainteresovaným subjektům. V možnosti „jiné“ uváděli návštěvníci přeplněnost tradičních lokalit v hlavní sezóně, mimo sezónu zase nedostatek atraktivních akcí pro naplnění volného času a zatěžování životního prostředí a krajiny v nejvíce navštěvovaných místech.

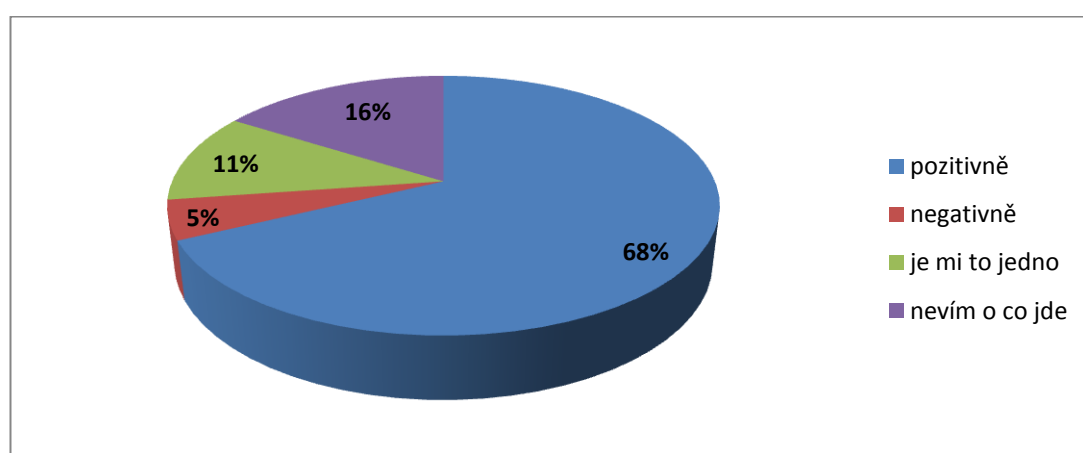
Graf č. 8: Co je naopak největším nedostatkem cestovního ruchu v oblasti CHKO?

Zdroj: Vlastní šetření

Otázka číslo devět byla zaměřená na to, **jak návštěvníci vnímají, že oblast CHKO Křivoklátsko patří mezi biosférické rezervace** (viz graf č. 9). Většina respondentů vnímá tuto skutečnost pozitivně a pouze menší část negativně. Část dotazovaných uvedlo, že jim je to celkem jedno a další část dotazovaných uvedla, že neví, o co jde, a co vlastně znamená termín biosférická rezervace. Bohužel tato otázka se neptá dotazovaných na význam tohoto termínu a tak je možné, že část respondentů, která uvedla, že skutečnost vnímá pozitivně či negativně mohla tuto skutečnost uvést, aniž by věděla, co tento termín znamená.

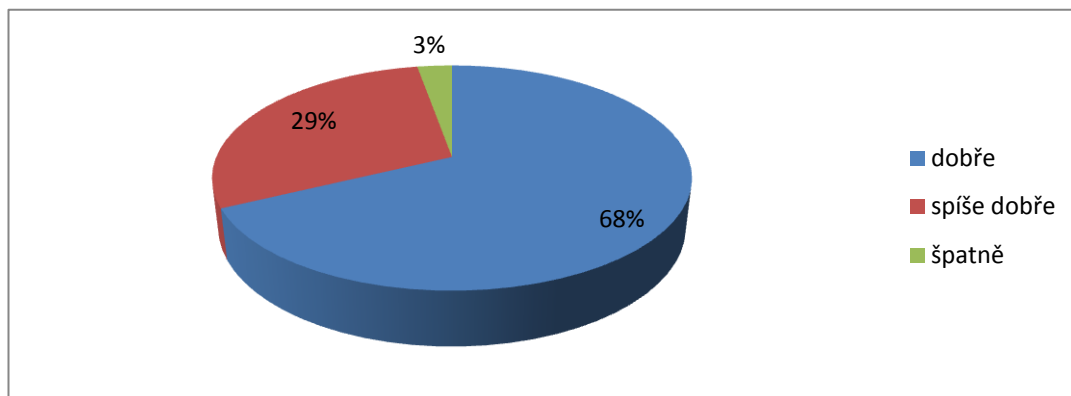
Graf č. 9: Jak vnímáte, že CHKO Křivoklátsko patří mezi biosférické rezervace?

Zdroj: Vlastní šetření

Pro zhodnocení kvality zdejší přírody a životního prostředí účastníky cestovního ruchu a pro určení dalšího vývoje turistické oblasti, bylo třeba v otázce číslo deset zjistit, **jak turisté a návštěvníci této oblasti vnímají kvalitu zdejšího životního prostředí** jako jednoho z hlavních předpokladů rozvoje cestovního ruchu (viz graf č. 10). Z výsledků šetření vyplývá, že dotazovaní hodnotí stav přírody a celkového životního prostředí na Křivoklátsku dobře, menší část se vyjádřila váhavěji (tedy „spíše dobře“). Pouze malé procento dotazovaných zvolilo možnost špatně (4 respondenti). Tento výsledek potvrzuje statut Křivoklátska jako oblasti s čistým a zdravým prostředím, tedy z hlediska životního prostředí jako oblast vhodnou pro cestovní ruch.

Graf č. 10: Jak hodnotíte životního prostředí v turistické oblasti CHKO Křivoklátsko?

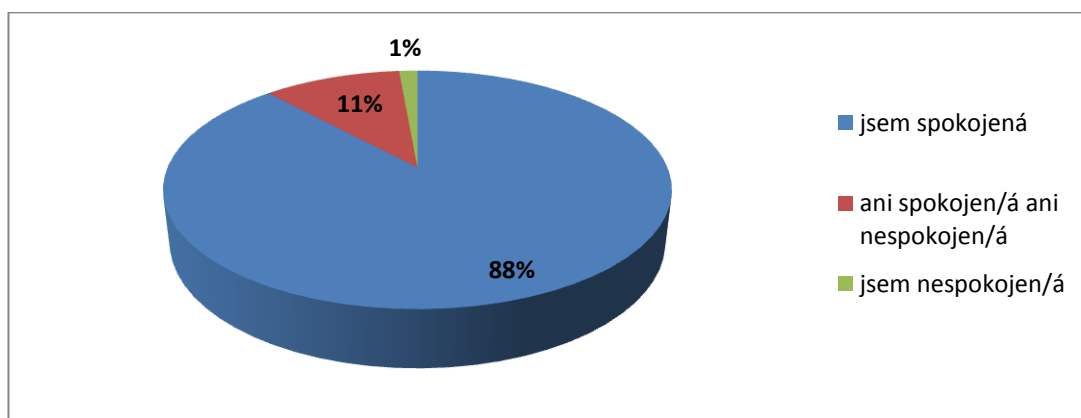

Zdroj: Vlastní šetření

V předposlední otázce, číslo jedenáct, byli návštěvníci dotazováni na to, **jak hodnotí svojí návštěvu** v CHKO Křivoklátsko. Pro oblast je velmi důležité, jaký dojem má návštěvník z pobytu v této oblasti, neboť spokojenost návštěvníka je důležitá pro opakovanou návštěvu a případně pro jeho doporučení blízkému okolí.

Jak je vidět z níže uvedeného grafu č. 11, spokojeno s návštěvou bylo téměř 90 % dotazovaných. Průměrná spokojenost, tj. ani spokojený/á ani nespokojený/á pak byla zjištěna u zbytku respondentů. Pouhé 1% (2 respondenti) nebylo s návštěvou spokojeno. Jako příčina nespokojenosti bylo uvedeno špatné počasí, které se bohužel nedá ovlivnit.

Graf č. 11: Jak hodnotíte svojí návštěvu v oblasti CHKO Křivoklátsko?

Zdroj: Vlastní šetření

Poslední otázkou v dotazníku, číslo dvanáct, bylo dotazováno: **Co by návštěvníci zlepšili**, aby se v CHKO Křivoklátsko cítili více spokojeni? Dotazovaní mohli vyjádřit svá doporučení a návrhy pro zlepšení potenciálu turismu v oblasti chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko z hlediska cestovního ruchu a životního prostředí. Jednalo se o otevřenou otázku, a proto bylo nutno vytvořit agregované kategorie. Výsledky jsou uvedeny v tabulce číslo 1.

Tab. č. 1: Návrhy a doporučení

Návrhy a doporučení
Propagace oblasti v celorepublikovém měřítku
Rozvinutí infrastruktury pro formy aktivní turistiky
Půjčovna sportovních potřeb
Více možností ubytovací a stravovací kapacity
Možnost ubytování s domácími mazlíčky
Ochrana před turistickým přetížením
Možnost celoročního využití území pro cestovní ruch
Řešení rozvoje turistických a cyklistických tras
Rozvoj agroturistiky a hippoturistiky
Pořádání tradičních a atraktivních kulturních akcí během celého roku
Lepší dostupnost jednotlivých lokalit prostřednictvím veřejné dopravy
Pořádání poznávacích zájezdů
Větší informovanost o přístupných lokalitách pro rodiny s kočárky a pro handicapované

Zdroj: Vlastní zpracování

6. DISKUSE

Cestovní ruch v chráněných krajinných oblastech hraje pozitivní i negativní roli v ochraně životního prostředí. Moje bakalářská práce byla zaměřena na vliv cestovního ruchu na životní prostředí v chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko. V řešeném území se nachází velké množství přírodních a kulturně-historických památek, vhodných k provozování cestovního ruchu, ale na druhé straně též ohrožených lokalit v rámci znečištění životního prostředí.

Mezi ekologicky šetrné formy cestovního ruchu patří na území Křivoklátska ekoturistika. Tato forma turistiky má význam zejména pro šetrné využívání krajiny a případné zlepšení její údržby. Proto se tato oblast uplatňuje na trhu cestovního ruchu s nabídkou pěší turistiky (na území existuje hustá a dobře značená síť vzájemně propojených turistických tras a stezek) a sportovního využití jako je cykloturistika, vodní turistika a horolezectví. S oblastí Křivoklátska je spojena i rekreace v chatách, kempech a veřejných tábořištích, hlavně v blízkosti řeky Berounky. V této oblasti cestovního ruchu je ale důležitá i otázka ochrany území před turistickým přetížením. Území chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko se převážně využívá v letní sezóně, kdy je také nejvíce vystavena zátěži ze strany turistů a návštěvníků. Poslední dobou se ale vlivem využívání objektů k hromadné rekreaci tato sezóna postupně prodlužuje.

Z analýzy území a dotazníkového šetření zaměřených na atraktivitu chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko vyplývá, že zájmové území je pro návštěvníky v oblasti cestovního ruchu velmi atraktivní a tudíž má i vhodné předpoklady pro další rozvoj. Obecně můžeme Křivoklátsko charakterizovat jako venkovskou krajinu s velmi příznivými, místy s průměrnými předpoklady pro cestovní ruch. Kvalita životního prostředí může být označena jako velmi dobrá až vysoká. Turistické znečištění je poměrně nízké a zatím tedy únosné. Více viditelné je zejména v oblasti řeky Berounky a jejích přítoků, kde se shromažďuje v letním období velké množství návštěvníků a hlavně chatařů. Křivoklátsko a okolí celoročně přitahuje tisíce návštěvníků, hlavně milovníky přírody, znalce historie a památek, sportovní nadšence nebo jen vlastníky rekreačních chat. Kouzlo krajiny přilákalo už mnoho jedinců, ale i skupin, kteří se sem vracejí a budou stále vracet, protože tato oblast je opravdu výjimečná, co do rozsahu, tak i obsahu. Mezi významný přírodní potenciál a

atraktivitu v oblasti Křivoklátska je považována právě existence chráněné krajinné oblasti, s tím spojené velké množství maloplošných zvláště chráněných území, a biosférické rezervace UNESCO. Příznivá geografická poloha oblasti a kvalitní přírodní prostředí s vysokou estetickou hodnotou krajiny je vysokým potenciálem pro cestovní ruch v této lokalitě. Velmi zajímavá je nabídka přírodních atraktivit a hustá síť dobře značených turistických tras pro pěší i cykloturistiku pro všechny věkové kategorie. Na území je velmi dobré pokrytí naučnými stezkami, kde některé jsou přizpůsobeny i pro rodiny s kočárky a handicapované návštěvníky. Turistické cesty a naučné stezky jsou v zájmové oblasti velmi dobře a přehledně značeny. V posledních letech byla významná místa opatřena informačními tabulemi s mapami, popisem, případně i obrázky. Také cykloturistika získává v oblasti Křivoklátska v posledních letech své místo. Stále více se začínají objevovat značené cykloturistické stezky a cyklostezky. Pěší turistika a cykloturistika je také spojena s větším zatížením území turisty, a z části i větším zatížením životního prostředí, na kterém se podílejí právě návštěvníci, kteří svou nekázní a nízkým uvědoměním znečišťují přírodu a okolí turistických tras. S možností rekreačního využití je spojena i vodácká turistika na řece Berounce a dostatečný počet vodních ploch ke koupání a rekreaci. V této oblasti cestovního ruchu jsou, lokálně a sezóně, místa přetížená turisty a rekreaty, a tím je i více zatížené životní prostředí. V oblasti kulturně-historického potenciálu může toto území nabídnout velký počet kulturních a historických památek, které se nacházejí skoro v každém zákoutí chráněné krajinné oblasti.

Z vyhodnocení dotazníkového šetření byla vytvořena řada návrhů a doporučení, která jsou uvedena v tabulce č. 1 na konci šetření. Na území Křivoklátska by měla být rozvinuta lepší infrastruktura pro formy aktivní turistiky a s tím spojené ubytovací a stravovací možnosti, hlavně v období letní sezóny. Také řešení rozvoje turistických a cyklistických tras a s tím spojené využití půjčoven sportovních potřeb (kola, lodě). Lepší dostupnost jednotlivých lokalit prostřednictvím veřejné dopravy, a s tím související možnost využití turistického autobusu pro pěší i cykloturistiku. Kromě toho by měly být veřejnosti poskytovány informace o ekologických otázkách, například přes ekologická informační střediska. Mezi příležitostmi rozvoje cestovního ruchu v tomto regionu může patřit komunikační a informační systém, nejlépe v celorepublikovém měřítku, který by vedl ke zvýšení

propagace oblasti, poskytoval informace o existenci vhodných lokalit pro agroturistiku a lokalit pro rozvoj venkovského cestovního ruchu. Za zmínku stojí i úvaha nad pořádáním tradičních a atraktivních kulturních akcí během celého roku.

7. ZÁVĚR

Vlivy cestovního ruchu na životní prostředí mohou být pozitivní i negativní. Pozitivní stránkou cestovního ruchu je, že zachovává a chrání významné přírodní zdroje a kulturní památky. Na druhé straně však cestovní ruch způsobuje četné negativní dopady na životní prostředí a rozvoj území. V první řadě je to znečišťování všech složek životního prostředí, jako je voda, ovzduší, půda, atd. Narušuje také samotnou přírodu ničením ekosystémů a poškozováním flóry a fauny. Často také znehodnocuje krajinu výstavbou zařízení s cestovním ruchem spojených.

S tímto faktem je v současnosti důležité počítat a v rámci vlivu cestovního ruchu na životní prostředí je potřeba pomocí různých opatření kontrolovat a limitovat tento rozvoj cestovního ruchu. Hlavním cílem je minimalizovat jeho negativní dopady na životní prostředí i na sociálně-ekonomický rozvoj daného území. Stále více pozornosti se věnuje cestovnímu ruchu, který se snaží chránit a nepoškozovat přírodní a kulturní bohatství. Přírodní krajina „nedotčená lidskou činností“ je velkou atraktivitou pro cestovní ruch. V důsledku zájmu turistů se však často tato přírodní krajina začíná měnit na krajinu kulturní.

Součástí práce bylo vypracování analýzy cestovního ruchu na Křivoklátsku a jeho vlivu na životní prostředí. Cestovní ruch se na tomto území musí rozvíjet tak, aby nedocházelo k poškozování životního prostředí a zdrojů pro rozvoj cestovního ruchu. Musí se tedy rozvíjet v souladu s trvale udržitelným rozvojem. Cestovní ruch je úzce spjatý s ekologickou zátěží a zásahy do životního prostředí. Tato zátěž však může být snižována zvýšením podílu šetrných forem cestovního ruchu. Pokud bude této problematice věnována dostatečná pozornost, jak na úrovni státní správy, tak samotných turistů, mohlo by do určité míry dojít k zmírnění zátěže a dopadů na životní prostředí.

Celkově bylo mojí bakalářskou prací zjištěno, že území chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko je v rámci cestovního ruchu pozitivně směřováno k ochraně životního prostředí, a to hlavně díky šetrným formám turismu a velmi dobré informovanosti návštěvníků ze strany Správy CHKO a informačních středisek. Největším negativním dopadem na životní prostředí je skutečnost, že některé lokality v oblasti Křivoklátska jsou v hlavní sezóně turisticky přetíženy. Z dotazníkového šetření vyplývá, že přírodní a kulturně-historická atraktivita území je návštěvníky

vnímána dostatečně pozitivně. Hlavním motivem návštěvy turistů v chráněné krajinné oblasti je relaxace a pobyt v přírodě.

8. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ

Monografické publikace a periodika

- CZECH TOURISM: *Cestovní ruch v regionech ČR*, Enterprise, Ostrava, 2003. 80 s.
- HLADKÁ, J.: *Technika cestovního ruchu*. Grada Publishing, Praha, 1997. 168 s. ISBN 80-7169-476-2
- HOLEČEK, M., MARIOT, P., STRÍDA, M.: *Zeměpis cestovního ruchu*, 2., upravené a rozšířené vydání, Česká geografická společnost, Praha, 2005, 132 s. ISBN 80-86034-64-X
- JANOTKA, K.: *Venkovská turistika a agroturistika*, SOŠCR, Pardubice, 1999, 108 s.
- JEDLIČKA, J., EMBERTOVIÁ, R.: *Průvodce po naučných stezkách CHKO Křivoklátsko*, AOPK ČR, Žaket, 2008
- JANKŮ, M. a kol.: *Základy práva pro posluchače právnických fakult*, 4., přepracované a doplněné vydání, C. H. Beck, Praha, 2010, 497 s. ISBN 978-80-7400-344-8
- KUDRNA, K. a kol.: *Biosféra a lidstvo*, Academia, Praha, 1988, 532 s.
- LÁZNIČKA, V.: *Ochrana přírody a krajiny*, Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, Brno, 2005. 84 s. ISBN 80-7157-886-X
- MOUREK, D.: *Cestovní ruch a životní prostředí*, sborník, Univerzita Praha, 2002
- NĚMEC, J., LOŽEK, V., *Chráněná území ČR 1, Střední Čechy*, AOPK ČR, Praha, 1996. 319 s. ISBN 80-902132-0-0
- PÁSKOVÁ, M., ZELENKA, J.: *Cestovní ruch: výkladový slovník*, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha, 2002, 448 s.
- PETŘÍČEK, P., ŠVORC, L.: *Křivoklátsko*, Olympia, Praha, 2010, 192 s. ISBN 978-80-7376-250-6
- POUROVÁ, M.: *Agroturistika*, Česká zemědělská univerzita, Praha, 2002, 124 s. ISBN 80-213-0965-2
- MOUCHA, P. a kol.: *SCHKO Křivoklátsko: Klenot české přírody – Křivoklátsko*, Správa chráněné krajinné oblasti ČR, 1998

STRÍBRNÁ, M.: *Venkovská turistika a agroturistika*, Profi Press, Praha, 2005, 68 s. ISBN 80-86726-14-2

ŠKODOVÁ-PARMOVÁ, D.: *Agroturistika*, JČU, České Budějovice, 2007, 92 s. ISBN 978-80-7394-009-6

TĚŠITEL, J., KUŠOVÁ, D., MATĚJKA, K., BARTOŠ, M.: *Lidé v biosférických rezervacích*, Ústav systémové biologie a ekologie AV ČR, České Budějovice, 2005, 54 s. ISBN 80-239-6987-0

VAŠÍČEK, Z., IDES, D.: *Chráněná krajinná území a památky*, VŠB Ostrava, 2004, 95 s. ISBN 80-248-0676-2

ZÍKOVÁ, M.: *Průvodce po České Republice – Křivoklátsko*, Olympia, Praha, 2005, 132 s. ISBN 80-7033-116-X

Elektronické zdroje

AOPK ČR – Agentura ochrany přírody a krajiny České Republiky: CHKO Křivoklátsko: <http://www.krivoklatsko.ochranaprirody.cz>

CZECH TOURISM (Česká centrála cestovního ruchu): *Udržitelný cestovní ruch*, (2008) [online], [citováno dne 30. 11. 2012], dostupné z: <http://www.eden-czechtourism.cz/udrzitelny-cestovni-ruch>

INDROVÁ, J.: *Cestovní ruch: důležitá součást ekonomiky a významný faktor rozvoje destinací*, Ochrana krajiny: Zvláštní číslo (2010) [online], [citováno 10. 1. 2013], dostupné z: <http://www.casopis.ochranaprirody.cz/zvlastnicislo/cestovni-ruch.html>

INFORMAČNÍ A VZDĚLÁVACÍ STŘEDISKO BUDY: <http://www.is-krivoklat.cz>

INFORMAČNÍ A VZDĚLÁVACÍ STŘEDISKO LESŮ ČR KŘIVOKLÁT: <http://www.lesy-cr.cz/ls180/informacni-stredisko-lcr/Stranky/default.aspx>

MOUREK, D.: *Cestovní ruch a životní prostředí* (2002) [online], [citováno dne 15. 2. 2013], dostupné z: <http://www.czp.cuni.cz/projekty/sdcz/moduly/3E/s01.pdf>

PÁSKOVÁ, M., ZELENKA, J.: *Význam cestovního ruchu pro ochranu přírody*, časopis Ochrana přírody: Zvláštní číslo (2010) [online], [citováno dne 15. 2. 2013], dostupné z: <http://www.casopis.ochranaprirody.cz/zvlastni-cislo/vyznam-cestovniho-ruchu-pro-ochranu-prirody.html>

Zákony

Zákon č. 17/1992 Sb., České národní rady, o životním prostředí

Zákon č. 114/1992 Sb. České národní rady, o ochraně přírody a krajiny

Mapy

Mapa CHKO a NP ČR: http://www.infodatasys.cz/lesnioblasti/cr/np_chko.htm

Mapa CHKO Křivoklátsko: http://www.ok1vei.com/wff/pics/mapa_okff_018_cz.jpg

9. PŘÍLOHY

Příloha číslo 1: Dotazník

Příloha číslo 2: Fotogalerie

Příloha číslo 1: Dotazník

DOTAZNÍK

Turismus v chráněných krajinných oblastech (na příkladu CHKO Křivoklátsko)

1. Charakteristika návštěvníků (pohlaví)

- muž
- žena

2. Věková skupina

- do 20 – ti let
- 21 – 30 let
- 31 – 40 let
- 41 – 50 let
- nad 51 let

3. Odkud pocházíte?

- Česká Republika, oblast
- Zahraničí, země

4. Oblast jste navštívil/a jako?

- sám, sama
- v páru
- rodina
- skupina

5. Jaký vztah máte k oblasti CHKO Křivoklátsko?

- bydlím tady
- pracuji zde
- jsem tady na návštěvě
- jsem turista a tuto oblast jsem navštívil/a již několikrát
- jsem turista a tuto oblast jsem navštívil/a poprvé
- jiné... (upřesněte)

6. Jaký je hlavní důvod Vaší návštěvy oblasti CHKO Křivoklátsko?

- turistika
- kulturní a historické památky
- sport
- kulturní akce, slavnosti
- návštěva rodiny, přátel
- jiné... (upřesněte)

7. Co je podle Vás největším potenciálem cestovního ruchu v oblasti CHKO Křivoklátsko? (vyberte maximálně tři možnosti)

- přírodní atraktivity
- kulturní a historické památky
- naučné stezky
- pěší turistika
- cykloturistika
- vodní turistika
- kulturní akce
- jiné... (upřesněte)

8. Co je naopak největším nedostatkem cestovního ruchu v oblasti CHKO Křivoklátsko? (vyberte jednu možnost)

- ubytovací kapacita
- stravovací zařízení
- dopravní infrastruktura
- propagace oblasti – informační a propagační materiály
- turistická informační služba
- péče o kulturní a historické památky
- péče o krajinu a přírodu
- jiné... (upřesněte)

9. Jak vnímáte, že CHKO Křivoklátsko patří mezi biosférické rezervace?

- pozitivně
- negativně
- je mi to jedno

- nevím o co jde

10. Jak hodnotíte životního prostředí v turistické oblasti CHKO Křivoklátsko?

- dobře
- spíše dobře
- špatně

11. Jak hodnotíte svojí návštěvu v CHKO Křivoklátsko?

- jsem spokojen/á
- ani spokojen/á ani nespokojen/á
- jsem nespokojen/á

12. Co byste zlepšil/a, abyste se cítil/a při návštěvě oblasti CHKO Křivoklátsko více spokojen/a? (stručně popište)

Děkuji za Váš čas ☺

Příloha číslo 2: Fotogalerie

Foto č. 1 Stání hrad Křivoklát

Zdroj: (foto: Zuzana Jochová, 2012)

Foto č. 2 Rozcestník

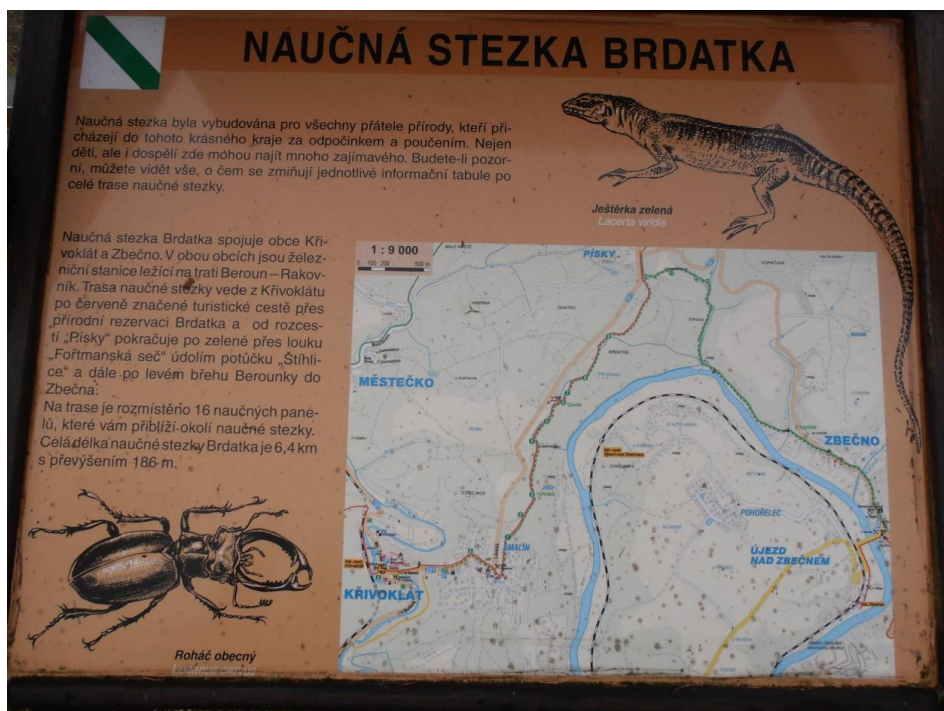
Zdroj: (foto: Zuzana Jochová, 2012)

Foto č. 3 Rekreačně naučný areál Křivoklát

Zdroj: (foto: Zuzana Jochová, 2012)

Foto č. 4 Naučná stezka Brdatka

Zdroj: (foto: Zuzana Jochová, 2012)

Foto č. 5 Naučná stezka Paraplíčko

Zdroj: (foto: Zuzana Jochová, 2012)

Foto č. 6 Národní přírodní rezervace Vůznice

Zdroj: (foto: Zuzana Jochová, 2012)

Foto č. 7 Pěší turisté – Žloukovická hájovna

Zdroj: (foto: Zuzana Jochová, 2012)

Foto č. 8 Rozcestník

Zdroj: (foto: Zuzana Jochová, 2012)

Foto č. 9 Řeka Berounka – ráj vodáků

Zdroj: (foto: Zuzana Jochová, 2012)

Foto č. 10 Kulturní památka – Oppidum Stradonice

Zdroj: (foto: Zuzana Jochová, 2012)